

MERKEZ BANKASI FAİZ KARARINI AÇIKLADI

Merkez Bankası merak edilen faiz kararını açıkladı. TCMB Para Politikası Kurulu, politika faizini beklentiler doğrultusunda yüzde 14 düzeyinde sabit tuttu.

TCMB'den faiz oranlarına ilişkin yapılan duyuruda, Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu başkanlığında toplanan Para Politikası Kurulu'nun, politika faizinin yüzde 14'te sabit tutulmasına karar verdiği belirtildi.

Duyuruda, salgında yeni varyantlar ve artan jeopolitik risklerin, küresel iktisadi faaliyet üzerindeki aşağı yönlü riskleri canlı tuttuğu ve belirsizliklerin artmasına yol açtığı ifade edildi.

Küresel talepteki toparlanmanın, emtia fiyatlarındaki yüksek seyrin, bazı sektörlerdeki arz kısıtları ve taşımacılık maliyetlerindeki artışın uluslararası ölçekte üretici ve tüketici fiyatlarının yükselmesine yol açtığı vurgulanan duyuruda, "Yüksek küresel enflasyonun, enflasyon beklentileri ve uluslararası finansal piyasalar üzerindeki etkileri yakından izlenmekle birlikte gelişmiş ülke merkez bankaları artan enerji fiyatları ve arz-talep uyumsuzluğuna bağlı olarak enflasyonda görülen yükselişin beklenenden uzun sürebileceğini değerlendirmektedir" denildi.

Duyuruda, bu çerçevede, iktisadi faaliyet, iş gücü piyasası ve enflasyon beklentilerinde ülkeler arasında farklılaşan görünüme bağlı olarak gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikası iletişimlerinde ayrışma gözlemlendiğine işaret edildi.

Merkez bankalarının destekleyici parasal duruşlarını sürdürdüğü, varlık alım programlarına devam ettiği vurgulanan duyuruda, şunlar kaydedildi:

"Kapasite kullanım seviyeleri ve diğer öncü göstergeler yurt içinde iktisadi faaliyetin, dış talebin de olumlu etkisiyle güçlü seyrettiğine işaret etmektedir. Büyümenin kompozisyonunda sürdürülebilir bileşenlerin payı artarken, cari işlemler dengesinin 2022 yılında fazla vermesi öngörülmektedir. Cari işlemler dengesindeki iyileşme eğiliminin güçlenerek devam etmesi fiyat istikrarı hedefi için önem arz etmekte, bu bağlamda ticari ve bireysel krediler yakından takip edilmektedir."

TCMB duyurusunda, enflasyonda yakın dönemde gözlenen yükselişte; döviz piyasasında yaşanan sağlıksız fiyat oluşumlarına bağlı döviz kurlarına endeksli fiyatlama davranışlarının, küresel gıda ve tarımsal emtia fiyatlarındaki artışlar ile tedarik süreçlerindeki aksaklıklar gibi arz yönlü unsurların ve talep gelişmelerinin etkili olduğu belirtildi.

TEPAV'IN 'PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ' YAYINLANDI

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)'nin çalışmasına göre perakende güveni yılı negatifte tamamladı.

Perakende Güven Endeksi (TEPE) değerleri aylar itibarıyla incelendiğinde, endeks değerlerinin 2021 yılı Nisan, Haziran, Eylül, Ekim ve Kasım ayları dışında 2020 yılının aynı dönemlerine göre daha düşük olduğu izlendi.

TEPAV'ın çalışmasının ayrıntıları şu şekilde:

"2021 yılı genelinde değerlendirildiğinde, TEPE'nin COVID-19 salgın sürecinin kontrolüne yönelik ülke genelinde alınan sosyal hareketliliği kısıtlayıcı önlemler neticesinde, ilk çeyrekte -17,1 puana, ikinci çeyrekte ise -18,9 puana kadar gerilediği, ancak, aşılama çalışmalarının hız kazanması ve kademeli normalleşme sürecinin başlamasıyla üçüncü ve dördüncü çeyrekte kısmi bir toparlanma eğilimi göstererek, sırasıyla -14,1 ve -10,4 puan değerlerini aldığı görülmektedir.

Perakende güveni yılı negatifte tamamladı. TEPE değerleri aylar itibarıyla incelendiğinde, endeks değerlerinin 2021 yılı Nisan, Haziran, Eylül, Ekim ve Kasım ayları dışında 2020 yılının aynı dönemlerine göre daha düşük olduğu izlenmektedir. TEPE'nin 2020 yılı ortalaması -16,0 puan iken, 2021 yılı ortalaması -15,1 puandır. Bir önceki yıla kıyasla görülen iyileşmenin, 2020 yılında COVID-19 nedeniyle yaşanan sert düşüşler sonrası görülen kısmi toparlanma olduğu düşünülmektedir. Ancak devam eden COVID-19 salgın süreci ve son çeyrekte finansal piyasalarda yaşanan hareketliliğin olası bir toparlanmayı sınırlandırdığı değerlendirilmektedir.

2021 yılında perakendecinin satış beklentisi 2020 yılına göre azaldı. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklenti değerlerine 2021 ve 2020 yılları itibarıyla bakıldığında, beklentilerin 2021 yılı Şubat, Mart, Nisan ve Temmuz aylarında 2020'nin aynı dönemlerine göre daha yüksek değerler aldığı görülmektedir. Diğer taraftan, önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin 2020 yılı ortalaması 9,1 puan iken 2021 yılı ortalaması -14,6 puan değerini almıştır. Çeyreklik dönemlerde incelendiğinde ise, 2021 yılının dördüncü çeyreğinde 2020 değerinin 25,2 puan altında olduğu görülmektedir. Perakende sektörü için 2021 yılı, beklentilerin genel olarak 2020 yılına göre daha düşük seyrettiği bir yıl olmuştur.

2021 yılında perakendecilerin iş hacimleri 2020 yılına göre arttı. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumuna 2021 ve 2020 yılları itibarıyla bakıldığında, 2021 yılı değerleri Ocak, Şubat, Mart, Temmuz ve Ağustos aylarında 2020'den düşük değer almış; 2020 yılı ortalaması -43,3 puan iken, 2021 yılı ortalaması -35,9 puan olmuştur. Diğer bir ifadeyle, 2021 yılının iş hacmine yönelik değerlendirmeler 2020 yılından daha olumludur. Çeyreklik dönemler bazında geçen yıla göre işlerin durumu incelendiğinde, ilk çeyrekte 2021 yılı değeri 2020 yılı değerinin 3,1 puan altındadır.

Perakende güveni en çok 'tekstil, hazır giyim ve ayakkabı' sektöründe azaldı. Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında, Aralık 2021'de, geçen yılın aynı dönemine göre 'elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar', 'mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri', 'yiyecek, içecek ve tütün ürünleri', 'motorlu taşıtlar' ve 'birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar' sektörlerindeki değişim ortalamasının üzerinde gerçekleşirken, diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.) ve 'tekstil, hazır giyim ve ayakkabı' sektörleri ortalamasının altında değer almıştır.

Perakende güveni en çok Doğu Karadeniz Bölgesi'nde azaldı. Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında, Aralık 2021'de, geçen yılın aynı dönemine göre sadece Ortadoğu Anadolu bölgesinde artış gerçekleşirken, diğer bölgelerin tamamında azalmıştır. En fazla azalış -25,7 puan ile Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaşanmıştır. İstanbul, Ege, Akdeniz, Batı Marmara ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri de perakende güvenindeki 10 puan üzerinde artışlarla dikkat çekmektedir."

ENFLASYON FARKLI AMA ÇÖZÜM AYNI

2022'ye girerken uzunca sayılabilecek bir geçmişte gündemden düşmüş olan enflasyonun yeniden gündeme geldiği artık açık bir biçimde belli oldu. Enflasyon denilince fiyatlar genel düzeyinin sürekli artış göstermesi diye ortak bir tanım kullanıyoruz. Burada bir hata yok. Buna karşılık enflasyonun kökenleri konusunda ayırım yapmayarak yalnızca enflasyon deyip geçtiğimizde hata yapıyoruz. Çünkü enflasyon kökenlerine göre ikiye ayrılır: Talep enflasyonu ve maliyet enflasyonu. Sonuçları aynı olsa da ikisinin nedenleri birbirinden çok farklıdır.

ABD'de küresel krizin ortaya çıktığı 2008 yılından itibaren ABD Merkez Bankası Fed, ekonomiyi canlandırmak için, para arzını (niceliksel genişleme ya da gevşeme) adı altında ciddi biçimde artırırken bir yandan da faizleri düşürdü. Bugün geldiğimiz noktada Fed faizi yüzde 0,25, bilanço büyüklüğü ise 8,8 trilyon dolar dolayında bulunuyor (küresel krizden hemen önce Fed faizi yüzde 2, bilanço büyüklüğü ise 900 milyar dolar dolayındaydı.) Fed, bu para politikasını büyüme eğilimine geri dönebilmek için yürüttü. Buradaki en önemli risk enflasyonun yükselmesi idi.

Dolar, rezerv para olduğu için, ne kadar basılırsa basılsın pek değer kaybetmeden dünyada talep edilmeye devam etti. Basılan bu paralar, tahvillerini Fed'e satan bankalara oradan da fonlara geçti ve bu fonlar ABD dışındaki ülkelerde yüksek getirili yatırım araçlarına yöneldi. Bu gelişmenin sonucu olarak da basılan bu büyük miktarda para ABD'de değil gittiği yerlerde enflasyonist etkiler yarattı. Fed, bu paraların ABD'ye geri dönüp de enflasyonist baskı yaratmaması için faizi düşük tutmaya devam etti. Uzun dönemli enflasyon hedefini yüzde 2 olarak belirleyen Fed, enflasyondaki artışı başlangıçta geçici olarak nitelese de zaman içinde bunun pek de geçici olmadığını görünce faiz artırımlarını gündeme getirmeye başladı.

Fed'in faiz artırımını erken yapacağı yolundaki beklentilerin yoğunlaşmasıyla 2021 sonunda yüzde 1,50 dolayında olan ABD Hazine Tahvili faizi 1,75'e yükseldi. ABD'de faizlerin yükseleceği beklentisi yurtdışına yüksek getiri amacıyla gitmiş olan fonların en azından bir bölüm yatırımlarını ülkeye geri getirmesinin önünü açıyor. Bu fonlar risk-getiri karşılaştırması yaparak artık daha az getiri daha az risk arayışı içinde bir bölüm yatırımlarını gittikleri yerlerden alıp ABD'ye geri götürüyorlar. Büyük çoğunluğu yurt dışı yatırımlara gittiği için bugüne kadar ABD'de enflasyona neden olmayan paralar, dönüşü geçince enflasyonu yükseltmeye başlıyor.

ABD'de son dönemde enflasyonda ortaya çıkan hızlı artışın temelinde astronomik biçimde artırılmış bulunan para arzının etkisini bu dönüş nedeniyle göstermeye başlaması yatıyor. Bir başka ifadeyle ABD'de enflasyonun yüzde 2'ler düzeyinden kısa sürede yüzde 7 düzeyine tırmanmasının nedeni para arzındaki artışın ertelenmiş etkisinin ortaya çıkmasıdır. Benzer bir durum ABD ile aşağı yukarı aynı para politikasını yürüten iki rezerv para sahibi bölgede de (Euro Bölgesi ve Birleşik Krallık'ta) görülüyor. Her ikisinde de enflasyon hızla yükseliyor.

Paranın mal ve hizmet arzından çok olduğu yerde enflasyon olur. Günümüzde ABD, Euro Bölgesi ve Birleşik Krallık'taki durumu en iyi özetleyen tespit budur. Biz buna talep enflasyonu diyoruz. Bu enflasyon türünde piyasada para bol olduğu için talep, arzı aşılıyor ve enflasyona yol açıyor.

Türkiye'de durum buraya kadar anlattığımızdan oldukça farklı bir görünüm içinde. Türkiye'de para arzında geçmiş yıllarla karşılaştığımızda büyüme ve enflasyon artışıyla açıklayamayacağımız bir artış görünmüyor. Buna karşılık enflasyonda astronomik diye ifade edilebilecek bir artış söz konusu. 2020 sonunda yüzde 14,6 olan enflasyon oranı 2021 sonunda yüzde 36'ya tırmanmış bulunuyor. Bugüne kadar bu enflasyon artışında talep yönlü baskı çok düşüktü, asıl itici güç TL'nin dış değer kaybından kaynaklanıyordu. 2020 sonunda 7,44 olan USD/TL kuru 2021 sonunda 13,30'a yükselmişti. Kurda ortaya çıkan bu büyük artış önce ithal girdi maliyetlerine oradan ürünlerin satış fiyatlarına yansıyor ve enflasyonu yukarı çekiyor. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de ortaya çıkan enflasyonun büyük ölçüde maliyet (kur) kaynaklı olduğu anlaşılıyor.

Dr. Mahfi Eğilmez

ABD, Euro Bölgesi ve Birleşik Krallık'taki talep kökenli enflasyondan farklı olarak maliyet kökenli bir enflasyonla karşı karşıya olsa da her iki durumda önleyici ilk adımın faiz artışından gelmesi gerekiyor. ABD, Euro Bölgesi ve Birleşik Krallık, merkez bankalarınca piyasaya sürülen parayı harcamaya dönüşmekten çıkarıp tasarrufa yönlendirebilmek için faizi artırmak zorundayken Türkiye de kur kaynaklı enflasyonu denetim altına almak için faizi artırmak zorunda. Buna karşılık ABD, Euro Bölgesi ve Birleşik Krallık bugüne kadar ekonominin canlı kalabilmesi, büyüebilmesi için faiz artırımına gitmemeye, enflasyondaki artışa göz yummaya yöneldiler. Büyük olasılıkla bunun bedelini enflasyonu çok daha uzun dönemde denetim altına alarak ödeyecekler. Türkiye, bu ülkeler arasında en ilginç. Yüksek olan faizini, enflasyon arttıkça indirerek kurdaki ve enflasyondaki yükselişin hızlanmasına yol açtı. Başlangıçta, bu hatalı uygulamayı haklı göstermek için kurdaki yükselmenin ihracatı artırmak ve dolayısıyla cari açığı düşürmek için bilinçli olarak hedeflendiği açıklanmış olsa da yükselişin devam etmesi karşısında telaşa kapılarak bu kez döviz satışı yoluyla kura müdahaleye başlandı.

Aslında piyasa dinamikleri, merkez bankası ne derse desin faizi zaten artırıyor. Mesela ABD'de Fed faizi 0,25 olsa da on yıllık tahvil faizi yüzde 1,75, Türkiye'de TCMB faizi yüzde 14 olsa da on yıllık tahvil faizi yüzde 24,5 dolayında bulunuyor. Piyasadaki faizlerin artmasından çok daha önemlisi merkez bankalarının faizi artırarak piyasaya enflasyonla mücadele edeceği mesajını vermesidir. Merkez bankası eğer enflasyonun yükselmesine karşın faizi artırmıyorsa o zaman kamuoyunda, enflasyonla mücadelenin ciddi olmadığı imajı yaratır. Ki bu, piyasadaki faizler yükselse de gereken etkiyi sağlamaz. O zaman hem piyasa faizleri yükselmiş hem de enflasyon denetlenememiş olur. Türkiye, bunlara ek olarak kuru denetleyebilmek için milyarlarca dolarlık rezerv harcaması yapmak zorunda kaldı. Ama sonuç yine başarısızlık olarak karşımıza çıktı.

Buraya kadar anlattıklarım para politikasını da içine alan ekonomi politikasının bilimle sanatın bir karışımı olarak tanımlanmasının nedenini de ortaya koymuş olmalı.

EKONOMİDE BEKLENEN DÜZENLEMELER KANUNLAŞTI

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapan Kanun Teklifi, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek yasalasta.

Torba yasa, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nda değişiklik yapılmasını da içeriyor. Yeni kanun ile yapılan değişikliklerden bazıları Şu Şekilde oldu: Vergi kanunları uyarınca iadesi talep edilen vergilere ilişkin açılan davalarda, dava konusu tutarın yüzde 50'si oranında teminat alınmadan, yürütmenin durdurulması kararı verilemeyecek.

KAMU İHALELERİ

1 Aralık 2021'den önce Kamu İhale Kanunu'na göre ihalesi yapılan, halen devam eden veya bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce fesih veya tasfiye edilmeksizin kabulü/geçici kabulü yapılan mal ve hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin TL üzerinden yapılan sözleşmelerde, 'ek fiyat farkı için' düzenlemeye gidilecek. Kanunda, TOKİ'nin ve meslek kuruluşlarının ihaleleriyle ilgili değişiklik maddeleri de yer aldı.

BES DESTEğİ

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nda yapılan değişiklikle, Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)'nde belirli bir süre bulunmuş katılımcılara, kısmen ödeme alma imkanı verildi.

- * Katılımcı, sistemden ayrılmadan hesabındaki birikimin yüzde 50'sine kadar kısmını çekebilecek.
- * BES'te yüzde 25 olarak belirlenmiş olan devlet katkısı oranı yüzde 30'a yükseltilecek.
- * Devlet katkısı, bakanlık bütçesine konulan ödenekten katılımcıların ilgili hesaplarına Őirketler aracılığıyla aktarılmak üzere emeklilik gözetim merkezine ödenecek.
- * BES'e talep etmeleri halinde 45 yaş üstü katılımcılar da dahil olabilecek.

KURUMLAR VERęİSİ

Sanayi sicil belgesini haiz ve fiilen üretim faaliyetleriyle iştiğal eden ve ihracat yapan kurumların söz konusu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına kurumlar vergisi oranı 1 puanlık indirimle yüzde 20 yerine yüzde 19 olarak uygulanacak.

TL VADELİ HESAPLAR

Gerçek kişilerin mevduat ve katılma hesaplarının getirilerini kur artışlarına karşı desteklemek amacıyla bankalar nezdinde 21 Aralık 2021 ve 31 Aralık 2022 arasında açılan TL vadeli mevduat ve katılma hesaplarına aktarılmak üzere Merkez Bankası'na nakit kaynak aktarmaya, ihraç etmeye ve ihraç edilecek senet tutarıyla ihraç yapılacak bankaları belirlemeye, özel tertip devlet iç borçlanma senedi ve nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut veya yeni açılacak tertiplere ödenek eklemeye Hazine ve Maliye Bakanı yetkili olacak.

YATIRIM FONLARI

Yasaya göre, artık girişim sermayesi dışındaki diğer yatırım fonlarından elde edilen kâr paylarına da kurumlar vergisi istisnası uygulanacak. Söz konusu istisna, portföyünde yabancı para birimi cinsinden varlık ve altın ile diğer kıymetli madenler ve bunlara dayalı sermaye piyasası araçları bulunan yatırım fonlarından elde edilen iştişak kazançlarına da uygulanmayacak.

TÜRBÜLANS

Çetin ÜNSALAN

Merkez Bankası enflasyonun düşeceğini, dolar / TL kurunun stabil hale geleceğini, hatta maliyetler üzerindeki baskının azalacağını öngörürken, dünya ekonomisi adım adım bilhassa aşırı dolar borçlu ülkeler için sorunlu bir alana doğru gidiyor.

Bu konuyla ilgili gerek varlık alımlarının sınırlanması, gerekse de faiz artırımları sürecinin yükselen enflasyonun da etkisiyle tsunami gibi geliyor olmasından çok, bunlara 'yok hükmünde' davranılması daha büyük problem oluşturuyor.

IMF Başkanı Kristalina Georgieva son yaptığı açıklamayla çok önemli bir uyarıyı paylaştı. FED'in parasal sıkılaşmaya gitmesiyle başlayacak bir türbülansa, dolar cinsinden yüksek borcu olan ülkeler için bugünden yönetilmesi gereken bir başlık olduğunu ortaya koydu.

Ne dedi IMF Başkanı? Bu türbülans başlamadan, bugünden alacaklılarınızla masaya oturun; uzatabiliyorsanız vadelerinizi uzatın ve döviz uyumsuzluklarınız varsa bugünden konuyu ele alın.

Öncelikle bunun orta ya da uzun vadeli bir uyarı olmadığını altını çizmek lazım. Muhtemelen içinde bulunduğumuz aydan itibaren başlayacak, her ay şiddetini daha da artıracak bir sorundan söz ediliyor.

Şayet bunlar yapılmazsa bu ülkelerin başının belaya gireceğini, bunun dünya ekonomisi açısından da olumsuz sonuçlar doğuracağını belirten IMF Başkanı'nın bu sözleri ciddiye alınmalıdır.

Şimdi çıkıp, IMF diye dudak büküp, dış güçlerin bizle uğraştığı masalları okumayın. Çünkü Georgieva'nın açıklamalarındaki dert, tek tek ülkelerin ne yaşayacağı problem değil. Onların probleminden kaynaklanacak dünya ekonomisinde ortaya çıkabilecek sıkıntılar. Yani kimsenin derdi biz değiliz

Biz bu noktada kendi derdimizi ciddiye alıp, kendi adımıza önlemler alacak mıyız; önemli olan bu. Esasen yumurta kapağı gelince bunu konuşuyor olmamız çok acı. Bakın 13 Ağustos 2018 tarihli "Çözüm mü istiyorsunuz" başlıklı yazımda konuyu nasıl dile getirmişim?

"...sağa sola ağlanmayı bırakıp, önümüzdeki işe bakmamız ve bu cendereyi bir an önce tersine çevirecek metotları bulmamız gerekiyor. Tekrar söylüyorum, IMF kapısına gitmeden büyük alacaklıları çağırıp 'paranızı istiyorsanız, yapılandırma talebimiz var ve ödenebilir vadeler istiyoruz' diyerek masaya oturmalıyız. Kısa vadeli borç miktarını ve döviz borcunu ötelediğimizde büyük ölçüde nefes almaya başlayacağız..."

Ki bu meseleyi daha önce de televizyon programlarında defaten dile getirmiştim. Aradan geçen 3,5 senenin ardından geldiğimiz nokta buysa ve bir tsunami yaklaşıyorsa, duyarsızlığa mı yanarsınız, o süreçte eksi bakiyeye düşen rezervlere mi, günü kurtarmak için yapılan yüksek maliyetli swap anlaşmalarına mı, yoksa vatandaşın reel sektöre yaşanan yıpranmaya ve bozulan göstergelere mi?

Şimdi bu uyarıya rağmen tehlikedeyiz. Çünkü ekonomi yönetiminin yaklaşımından anlıyoruz ki, konuyu ciddiye de almıyorlar. Halen maliyetli günlük çözümler peşinde koşup, dış dünya ile yaşadığımız açmazları da dış güçler masalının gölgesine saklıyorlar.

Sonuç mu? Adım adım riske giren Varlık Fonu içindeki varlıklarımız, başka ülkelerin nezdinde fırsat olarak nitelendiriliyor. Sizce bu ekonomi yönetiliyor mu?

cetinunsalan@yahoo.com

İSO MECLİSİ, 2022'DE SANAYİNİN GELECEĞİNE YÖNELİK RİSKLERİ VE FIRSATLARI ELE ALDI

İSO Meclisi'nin aralık ayı olağan toplantısı, "2021 ve 2022'ye Ekonomik Açıdan Bakarken Sanayimizin Bugünü ve Geleceğine Yönelik Riskler ve Fırsatlar" ana gündemi ile uzun bir aradan sonra fiziki olarak Odakule Fazıl Zocu Meclis Salonu'nda gerçekleştirildi. Meclis toplantısının açılışında konuşan İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, dünyada hala para bolluğunun yaşandığı, ülke olarak da fırsatların ve yapacak çok işin olduğu bir dönem içinde bulunduğunu belirtti.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "Kuşkusuz yeni ekonomi tedbirleri arasında en önemli başlık, TL varlıkların yeni bir döviz talebi yaratmayacak şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla getirilen 'Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat' uygulamasıdır. Söz konusu önlemin kamuoyuna açıklanmasıyla birlikte kurda belirli rahatlama yaşanmış durumda. Bu yeni aracın etkin bir şekilde kullanılması durumunda vatandaşlarımızın döviz mevduatı yerine TL'yi tercih etmesi sağlanarak mevduatın vade yapısına olumlu katkı sağlayabileceğini düşünüyoruz" ifadelerini kullandı.

İstanbul Sanayi Odası'ndan yapılan açıklamaya göre, İSO Meclisi'nin aralık ayı olağan toplantısı, "2021 ve 2022'ye Ekonomik Açıdan Bakarken Sanayimizin Bugünü ve Geleceğine Yönelik Riskler ve Fırsatlar" ana gündemi ile uzun bir aradan sonra fiziki olarak Odakule Fazıl Zocu Meclis Salonu'nda gerçekleştirildi.

"İç Piyasanın Taşyacağı Riskleri de Hesaba Katmalıyız"

İSO Meclis toplantısının açılışında bir konuşma yapan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, dünyada hala para bolluğunun yaşandığı, ülke olarak da fırsatların ve yapacak çok işin olduğu bir dönem içinde bulunduğunu belirtti.

Türkiye'nin kendi iç dertlerinden kurtulup dünyadaki elverişli likidite koşullarından yeterince faydalanması ve bu dönemi daha iyi değerlendirmesi gerektiğini aktaran Bahçivan, "Geçen hafta ekonomimizdeki aşırı dalgalanmalara çare olarak Hazine ve Maliye Bakanlığımız tarafından, benim de katıldığım toplantıda, 'Yeni Ekonomi Modeli' açıklandı. Üretim odaklı ve ihracatı önceleyen bu modelde, para ve maliye politikalarının eş güdümü ile tüm araçların etkin şekilde kullanılması öngörülürken, yüksek büyüme-yüksek cari açık sarmalından çıkılması hedefleniyor. Hiç kuşkusuz bu söylenenler hepimizin ortak arzusu. Fakat tamamen ihracat ve döviz getirisi üzerine odaklanılmamalı. İç piyasanın taşıyacağı riskleri de hesaba katmalıyız" ifadelerini kullandı.

"En Önemli Başlık, Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat"

Açıklanan yeni finansal araç ve ekonomik tedbirlerin, yeni ekonomi modelini desteklerken, her zaman savundukları finansal istikrarın da tekrar oluşmasına katkı yapmayı amaçladığını vurgulayan Bahçivan, her zaman savundukları üretim ekonomisi çarklarının istikrarlı bir şekilde işlemesine destek verilmesini de ümit ettiklerini belirtti.

Yeni ekonomik tedbir paketine değinen İSO Başkanı Erdal Bahçivan, şunları kaydetti:

"Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanan, sanayici ve ihracatçılarımızı da yakından ilgilendiren yeni bir ekonomik tedbir paketinin ayrıntıları henüz tam olarak netleşmemiş olsa da ilk bilgiler doğrultusunda yeni tedbirlere ilişkin görüşlerimi kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum. Öncelikli olarak, geçen hafta belirlenen asgari ücret konusuna değinmek istiyorum. Asgari ücret konusunda oldukça hassas bir sürecin ardından hem çalışanlarımızın enflasyon karşısında alım gücünü koruyan hem de işverenin maliyetini belli ölçüde destekleyen bir çözüme ulaşılmışının da toplumsal refah açısından güzel bir netice olduğuna inanıyoruz. Kuşkusuz yeni ekonomi tedbirleri arasında en önemli başlık, TL varlıkların yeni bir döviz talebi yaratmayacak şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla getirilen 'Kur Korumalı TL Vadeli Mevduat' uygulamasıdır. Söz konusu önlemin kamuoyuna açıklanmasıyla birlikte kurda belirli rahatlatma yaşanmış durumda. Bu yeni aracın etkin bir şekilde kullanılması durumunda, vatandaşlarımızın döviz mevduatı yerine TL'yi tercih etmesi sağlanarak mevduatın vade yapısına olumlu katkı sağlayabileceğini düşünüyoruz. Yine devlet içi borçlanma senetlerinde stopajın sıfırlanmasını da yurt içi borçlanmayı teşvik etmesi açısından olumlu değerlendiriyoruz."

"İleri Vadeli Kur Uygulaması İhracatçılar İçin Kritik"

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, yeni tedbirler arasında sanayiciler açısından dikkati çekici bir diğer düzenlemenin, kur dalgalanması sebebiyle fiyatlama belirsizliği yaşayan ihracatçı firmalara Merkez Bankası aracılığıyla ileri vadeli kur uygulamasının getirilmesi olduğunu, bu gelişmenin de ihracatçıların önünü görebilmesi açısından kritik önem taşıdığını vurguladı.

Söz konusu açıklamada belirtilen kurumlar vergisindeki 1 puanlık indirimin, mevcut KDV uygulamasının gözden geçirilmesinin, temettü ödemelerinde stopajın düşürülmesinin, KGF desteğiyle öncelikli sektörler için uzun vadeli kredi imkanı sağlanmasının ve proje bankacılığının gündeme alınmış olmasının da sanayi açısından memnuniyet verici diğer başlıklar olduğunu aktaran İSO Başkanı Erdal Bahçivan, açıklamasını şöyle sürdürdü:

"Yeni Süreci Hep Birlikte Ortak Akıl ve İstişare Yoluyla İyi Değerlendirmeliyiz"

"Öte yandan, bir süredir piyasalardaki oynaklıkta etkili olan, sermaye kontrolü getirileceği gibi söylentiler karşısında Cumhurbaşkanımızın serbest piyasa düzeninden vazgeçilmeyeceğini, kontrollü kambiyo rejimi gibi bir düşüncelerinin olmadığını açıklamasını da ekonomimizin istikrarı açısından değerli buluyoruz. Özetle, ülke olarak bu türde bir zorlu dönemle ilk defa karşılaşmıyoruz. Geçmişte olduğu gibi bugün de bu zorlukları hep birlikte el birliğiyle aşabiliriz. Yeter ki belirsizlik olmasın, öngörü yapılabilsin, akılcı yaklaşımlar öne çıksın ve güven ortamı oluşturulabilsin. İşte bu noktada, bu hafta başlayan yeni süreci hep birlikte ortak akıl ve istişare yoluyla iyi değerlendirmemiz gerektiğine inanıyorum."

TÜRKİYE TARIMININ ÇÖKÜŞÜNDE NEO-LİBERALİZMİN PAYI VAR MI?

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI

Günümüzde herkes tarım ve çiftçi sorunlarıyla ilgileniyor. Bu güzel bir gelişme. Ancak bu gelişme, özellikle kentlerde yaşamakta olan dar ve orta gelir kuşağında toplumsal sınıfların gıda fiyatlarındaki olağanüstü artışlar nedeniyle zor durumda olmaları ile gündeme gelmiş bulunuyor. Medyada da görünür olanların çoğu, sonuçları aktarıyor ve sızlanıyorlar.

Ancak, ortaya çıkan sonucun ekonomik-politik nedenlerini ortaya koyanlar çok fazla değil, önerilen talepler ise günü kurtaracak nitelikte.

Konunun dünyada egemen neo-liberal sistemin ve sistemi Türkiye’de de uygulamakta olan politikaların doğrudan payı var. Kimi zamanlar içte ve dışta uygulanan politikalar birbirini besliyor.

Bugünkü yazımda kısaca Türkiye tarımının çöküşünün dünyada egemen neo-liberal sistemin uygulaması üzerinde durmak istiyorum.

Ancak önümüzdeki yazılarda dile getireceğim üzere, bu güçlere teslim olan ve 1980 yıllardan beri neo-liberal politikaları uygulayan siyasi iktidarların, neo-liberal bürokratların ve akademisyenlerin, ABD, Britanya ve AB’deki tekeli firmaların desteğiyle bu ideolojilerini yaygınlaştırmak için vakıf ve enstitülerin güdümündeki sivil toplum örgütlerinin payları olduğunu da hiç unutmamak gerekiyor.

Örneğin, Türkiye kamuoyunda yine ‘televoleci’ olarak tanımlanan akademisyenleri anımsamak gerekmiyor mu? Acaba Onlar toplum önüne çıkıp en azından biz yanıldık diyebiliyorlar mı?

Gelelim neo-liberal sistemin dayattığı dış etmen ya da dış güçlere. 1980’li yıllara değin dünya, iki kutbun yönlendiriciliğindeydi. Bir yanda reel sosyalizm, bir yanda emperyal kapitalizm ve kurumları dünyayı şekillendiriyordu. Emperyal kapitalizm, anılan yıllara değin özellikle çevre ülkelerinde köylülüğü, bir başka deyişle küçük üreticiliği destekleme politikalarını sürdürmüştü.

Ancak, temel amacı, özellikle çevre ülkelerinde ortaya çıkabilecek toplumsal muhalefetin devrimci hareketlere dönüşümünü engellemek, daha doğrusu onları düzenin sınırları içinde kalmalarını yönlendirmektir.

Bununla birlikte, emperyal kapitalizm, 1980’li yılların sonlarından itibaren tarımda izlediği politikaları terk etmeye başladı. Bu dönüşümde iki önemli etken rol oynadı. Bunlardan birincisi, reel sosyalist sistemin baskısını ortadan kalkmasıydı. İkincisi de tarımda özellikle Batı’da endüstriyel tarımın geldiği noktaydı.

1980’li yıllara değin tarım ürünleri ithalatçısı olan Batı, Ar-Ge ile geliştirdikleri yeni teknolojiler ve olağanüstü destekler aracılığıyla tarımda da gereksinimlerin çok üstünde tarımsal ürün ve girdi stoklarına ulaştılar.

Anılan stokların eritilmesi, Batı için varlıklarının sürdürülmesi açısından yaşamsal bir zorunluluk durumuna geldi.

Ellerindeki pirinç, buğday ve mısır gibi tarımsal ürün fazlalarının fiyatlarını, New York ve Chicago borsalarında bilgisayar programlı ticaret yoluyla çevre ülkelerin altına düşürdüler, damping yaptılar. Bu bilerek düşürülmüş fiyatlar kafaları yıkanmış kimilerince “Dünya Borsa Fiyatları” olarak kabul edildi. Ancak bunları yaparken de kendi iç pazarlarını korumak için her türlü önlemi aldılar. Kısaca tarım ürünlerini çok ucuz fiyatlarla ihraç ettiler. Çevre ülkelerinin pazarlarını ele geçirmek için de neo-liberal politikaları, kimi zamanlar işgal dahil, her türlü zorlamalarla devreye soktular.

Sonuçta, az sayıda finansal kurum ve küresel büyük şirket, mal borsalarında yeri olan temel besin maddelerinin fiyatlarını, dolayısıyla yeryüzündeki milyonlarca insanın yaşam standardını belirleme iktidarına sahip oldu.

İnsanlar, küresel pazar mekanizmasının bağlı olarak çevre ülkeleri eş zamanlı olarak yoksullaştı ve yoksullaştırılmakta. Açlık sınırına getirilmekte.

Yapay desteklerle yaşamını sürdüren ve tekelci sermayenin bir numaralı adamı olana ABD Eski Dışişleri Bakanı Kissinger, "Petrolü denetlersen ulusları, gıdayı denetlersen insanları denetlersin. Gıda silahtır ve bizim müzakere çantamızdaki araçlardan biridir" demedi mi?

Üstelik neo-liberal politikalara, emperyal yüzlerini saklamak için küreselleş(tir)me politikaları adı da verildi.

Neo-liberal politikalar;

- Sermaye, mal ve hizmetler akışına çevre ulusal devletlerin koyduğu sınırlamaların gevşetilmesi ve azaltılması,
- Sıcak para hareketlerine konan sınırlamaların kaldırılması,
- Eskiyen teknoloji ve üretim birimlerinin, düşük ücretli çevre ülkelere kaydırılması,
- Çevre ülkelerinde menkul kıymet borsalarının kurulması,
- Sendikasılaşmaya ivme verilmesi,
- Çevre ulus ülkelerinin de kamu şirketlerinin değişik araçlar kullanarak özelleştirilmesi ile devreye sokuldu.

Tarımda da, Batı dünyasında genelde kendi tarımlarında korumacılık egemen olduğu halde, Uluslararası Para Fonu (UPF), Dünya Bankası (DB) ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) aracılığı ile Türkiye'de serbestleşme çıkış yolu olarak gösterildi ve uygulanmaya başlandı.

Reel sosyalizmin bunalıma girmesi ve çöküşü ile dünyanın tek kutupluluğa dönüşmesi de liberal-kapitalist sistemin başarısı olarak görüldü.

Bu bağlamda, liberal-kapitalizm dünyanın eriştiği en mükemmel sistemdi. Bunun yerine başka bir sistemin geçmesi artık söz konusu olamazdı. Tarihin sonu gelmiş ve kapitalizm bir dünya dinine dönüştürülmüştü. Bu dönüştürmede, özellikle ABD, Britanya ve AB'deki kimi düşünürler (!) de önemli rol oynadılar. Arkalarındaki tekelci firmaların desteğiyle bu ideolojilerini yaygınlaştırmak için vakıf, enstitü ve iletişim ağı kurdular.

Özetle, Türkiye tarımının çöküş nedenleri arasında, küreselleş(tir)me politikaları adıyla neo-liberal politikalarını devreye girmesi doğrultusunda yönlendirme yapan, ABD-AB'de tekelci şirketlerin denetiminde ve güdümünde olan UPF, DB ve DTÖ gibi kuruluşların payı var.

Çözüm Ne? Çözüm; Neo-liberal ekonomi politikalara karşı, kamuculuğu önceleyen, antiemperyalist ve çalışan sınıfların çıkarlarına temelli bir ekonomi politika. Türkiye'nin gereksinmesi bu. Çözüm, bir daha iyi yönetiriz değil.

E-FATURA VE E-İRSALİYE UYGULAMALARI YAYGINLAŞIYOR

e-Fatura ve e-İrsaliye uygulamalarını yaygınlaştıracak düzenlemelere gidildi.

2018 veya müteakip hesap dönemleri brüt satış hasılatı 5 milyon lira ve üzeri olan mükellefler için geçerli e-Fatura uygulamasına geçiş zorunluluğunda düzenleme yapıldı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Resmi Gazete'de yayımlandı.

Buna göre, 2018 veya müteakip hesap dönemleri brüt satış hasılatı 5 milyon lira ve üzeri olan mükellefler için geçerli e-Fatura uygulamasına geçiş zorunluluğunda düzenleme yapıldı.

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, Resmi Gazete'de yayımlandı. Hazırlanan tebliğe göre; 2018 veya müteakip hesap dönemleri brüt satış hasılatı 5 milyon lira ve üzeri olan mükellefler için geçerli e-Fatura uygulamasına geçiş zorunluluğunda düzenleme yapıldı.

Böylece, 2018, 2019 veya 2020 hesap dönemleri için 5 milyon lira, 2021 hesap dönemi için 4 milyon lira, 2022 veya müteakip hesap dönemleri için 3 milyon lira ve üzeri brüt satış geliri olan mükellefler e-fatura uygulamasına geçecek.

Kendilerine veya aracı hizmet sağlayıcılarına ait internet sitelerinde, diğer her türlü elektronik ortamda mal ya da hizmet satışı gerçekleştiren mükelleflerden 2020 veya 2021 hesap dönemleri için 1 milyon lira, 2022 veya müteakip hesap dönemleri için 500 bin lira ve üzeri brüt satış hasılatı olanlar uygulamaya dahil olacak.

Gayrimenkul ve/veya motorlu taşıt, inşa, imal, alım, satım veya kiralama işlemlerini yapanlar ile bu işlemlere aracılık faaliyetinde bulunan mükelleflerden brüt satış hasılatı 2020 veya 2021 hesap dönemleri için 1 milyon lira, 2022 veya müteakip hesap dönemleri için 500 bin lira ve üzeri olan mükellefler de e-fatura düzenleyecek.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile belediyelerden yatırım ve/veya işletme belgesi almak suretiyle konaklama hizmeti veren otel işletmeleri de uygulamaya dahil edildi.

e-İrsaliye uygulamasına geçiş zorunluluğu da e-Fatura uygulamasına kayıtlı olan ve brüt satış hasılatı 2018, 2019 veya 2020 hesap dönemlerinde 25 milyon lira, 2021 veya müteakip hesap dönemlerinde 10 milyon lira ve üzeri olan mükellefleri kapsayacak.

2022 VERGİ VE HARÇ MİKTARLARI BELLİ OLDU

Resmi Gazete'de yayımlanan Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği ile değerli kağıtların 2022 yılında uygulanacak satış bedelleri yeniden tespit edildi. Noter kağıdı 25, pasaport 225, değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı 37,50, kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı 75, sürücü belgeleri 280, motorlu araç tescil belgesi 250 lira bedelle temin edilebilecek.

Mobil telefon aboneliğinin ilk tesisinde alınan maktu vergi yeniden değerlendirme oranı olan yüzde 36,20 artırılarak 117 lira oldu.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliği'ne göre, indirimli orana tabi işlemler nedeniyle yüklenilen ve indirim yoluyla giderilemeyen KDV tutarının iade konusu yapılamayacak kısmıyla ilgili sınır, 2022 yılı için 25 bin 700 lira olarak belirlendi.

Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu Genel Tebliği'ne göre, gelecek yıl, evlatlıklar dahil, furuğ ve eşten her birine isabet eden miras hisselerinde 455 bin 635 lira, ivazsız suretle meydana gelen intikaller, para ve mal üzerine düzenlenen yarışma ve çekilişler ile Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da tanımlanan şans oyunlarında kazanılan ikramiyelerde de 10 bin 491 lira istisna tutarı dikkate alınacak.

Çevre Temizlik Vergisi

Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği'ne göre de konutlara ait çevre temizlik vergisi, su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metre-küp başına büyükşehir belediyelerinde 68 kuruş, diğer belediyelerde 50 kuruş olarak hesaplanacak.

Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği'ne göre, her bir kağıttan alınacak damga vergisine ilişkin üst sınır 4 milyon 814 bin 234 lira oldu. Yıllık gelir vergisi beyannamelerindeki damga vergisi 132,30 lira, kurumlar vergisi beyannamesinde 176,70, katma değer vergisi beyannamesinde 87,30 lira olacak.

Pasaport ve Sürücü Belgeleri

Harçlar Kanunu Genel Tebliği'ne göre, yeni yılda 6 aya kadar pasaportlar için harç tutarı 309,40 lira, 1 yıl süreli olanlar için 452,30 lira, 2 yıl süreli olanlar için 738,40 lira, 3 yıl süreli olanlar için 1049 lira ve 3 yıldan fazla süreli olanlar için 1478,30 lira oldu. 2022'de A sınıfı sürücü belgesi harcı 370,40 lira olarak belirlenirken, bu tutar B sınıfı sürücü belgesi harçlarında 1116,90 lira olarak uygulanacak.

Harçlar Kanunu Genel Tebliği'ne göre, Türkiye Cumhuriyeti muvazaf ve fahri Konsolosluklarının yapacağı işlemlerden alınacak harç miktarlarının hesaplanmasına esas olacak döviz kuru "1 ABD Doları = 13,77 TL" olarak yeniden belirlendi.

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği kapsamında 1 Ocak 2022'den itibaren geçerli olacak had ve tutarlar, yüzde 36,20 yeniden değerlendirme oranında artırıldı.

492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı tarifelerde yer alan maktu harçlar da (maktu ve nispi harçların asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil) yeniden değerlendirme oranında yeniden düzenlendi. Gelecek yıl mahkemeye başvurma harçları 37 liradan, icraya başvurma harçları 80,70 liradan başlayacak. İflasın açılması veya konkordato isteğiyle masaya katılma harcı 133 lira olacak.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğe göre de motor silindir hacmine bakılmaksızın, hesaplanması gereken ÖTV ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 450 bin 500 liranın altında olan binek otomobil, panelvan, pikap, arazi taşıtı, ATV, cip gibi taşıtların, engellilik derecesi yüzde 90 veya daha fazla olan malul veya engelliler tarafından 5 yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk iktisabı ÖTV'den istisna tutuldu.

Gelir vergisi dilimleri

Gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2022 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere şu şekilde yeniden belirlendi:

32.000 TL'ye kadar yüzde 15

70.000 TL'nin 32.000 TL'si için 4.800 TL, fazlası yüzde 20

170.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL (ücret gelirlerinde 250.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL), fazlası yüzde 27

880.000 TL'nin 170.000 TL'si için 39.400 TL (ücret gelirlerinde 880.000 TL'nin 250.000 TL'si için 61.000 TL), fazlası yüzde 35

880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 287.900 TL (ücret gelirlerinde 880.000 TL'den fazlasının 880.000 TL'si için 281.500 TL), fazlası yüzde 40.

TARIM EĞİTİMİNİN 176. YIL DÖNÜMÜNDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ

Ziraat Mühendisliği Eğitimi ve Amacı Nedir?

Dünyanın en eski öğretimi tarım devrimi ile insanın doğadan öğrendiklerini ebe beyinlerin yaparak öğrenmesi ile başladığına inanılmaktadır. Günümüz İletişim Teknolojileri çağında dahi insanın en büyük kaygısı ve amacı gıda güvenliğini sağlamaktır. Gıdanın sürdürülebilir şekilde güvenle sağlanması tarım eğitiminin çağın teknolojilerine göre yapılmasını gerektirmektedir.

Tarım: “İnsanlara besin maddeleri ve ham madde sağlamak amacıyla yönelik olarak, bitkilerin ve hayvanların biyolojik üretim yeteneklerinin planlı ve yönlendirilmiş biçimde kullanımını”. Webster’s Ninth Collegiate Dictionary, 1984; tarım ve mühendislik kavramlarının tarifini aşağıdaki şekilde vermektedir: Tarım: “Bitkisel üretim amacıyla toprağı işleme, hayvan yetiştirme ve ıslahı ile elde edilen bitkisel ve hayvansal ürünleri belirli ölçülerde işleyerek insanların hizmetine sunulması bilim veya sanattır”.

Ziraat Mühendisliğinin bu bakımdan ekolojiden-ekonomiye geniş bir multidisipliner aralığında iyi planlama ve optimizasyon programlarını yürütecek nitelikte olması gerekir.

Tarım ve Mühendislik kavramalarını yan yana getirdiğimizde, bitkisel ve hayvansal ürünlerin yetiştirilmesi ve ıslahı, tarımsal yapılar ve sulama yanında doğal kaynakların geliştirilmesi, korunması, tarım ürünlerinin işlenmesi, depolanması, taşınması, pazarlanması, ekonomisi ve söz konusu üretim süreci için gerekli tesis, kontrollü yetiştirme ortamı, makine, sistem v.b. gereksinmelerin toplumun hizmetine sunulmasını gerçekleştirecek uzmanlaşmış kişilerdir veya tarım ekonomisi konularında uzmanlaşmış kişilerdir denilebilir (Berkman 1994; Sabancı, 2001. Ekin Dergisi 11 Ocak 2001).

Tarım öğretimi bir bilim alanı olarak biyoloji, fizik, kimya, matematik gibi temel bilimlerin; jeoloji ve meteorolojiden başlayıp botanik, fizyoloji, biyokimya, fizikokimya, genetik, biyoteknoloji, mikrobiyoloji, ekoloji, istatistik gibi bilim dallarını içine alan; hidroloji, akışkanlar mekaniği, malzeme bilimine kadar uzanan, çok değişik bilim dallarının tümünün uygulama alanı olarak kabul görmektedir.

Tarımsal Eğitime Yönelik Yaygın Yapılan Eleştirilerin Başında Hangi Konular Gelmektedir?

1. Eğitim sistemimizde uygulamalar kaldırıldığı için tamamıyla ezbere dayalı bir eğitim ve öğretim yapılmaktadır.
2. Çoğu öğrenci hayatlarının en dinamik ve öğrenmeye açık oldukları dönemde 4 yıl gibi uzun bir süre üretimden uzak tutulmaktadır.
3. Öğrencilerin genel kültür dâhil birçok konuda görüş belirtme yetenekleri köreltilmiş adeta “birer evet efendimci” konumuna getirilmişlerdir.
4. Öğrencilerin gelecek konusunda herhangi bir beklenti ve güvenceleri olmadığından tamamıyla kedine güveni olmayan, kaygılı ve rahatsız bir konumda bulunmaktadır. Bunun nedenini geleceğini mesleği üzerinden kurgulayamıyor olmasından kaynaklanıyor.

Ülkemizin belirgin bir tarım politikasının olmaması ve neye gereksinim olduğunun tam ve açık olarak bilinmemesi biz öğrencilerin geleceğe yönelik olarak mesleki kaygılarını artırmaktadır.

21 Yüzyılda Ziraat Mühendisliği Eğitimi İçin Aranan Eğitim Beceri ve Yetkinlikleri Nelerdir?

İletişim ve teknolojileri çağının tarım her alanında üretimden pazara kadar otomasyon ve iletişim ağı yapısı mezunlarda yeni yetkinlikler ve becerilerin aranmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda tarımın çok boyutlu ve fonksiyonlu ve birbirinden ayrılmaz unsurları olduğu gibi birbirinden kısmen de uzak mesafelerde olabilecek alanların kendi içerisinde örgütlenerek eğitilmeleri öğrenim süresinin kısaltılması ve yararlılığını zorunlu kılmaktadır. ağın yetkinlik gereksinimlerinin başında;

1. Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi
2. Enformasyon ve teknoloji okuryazarlık becerileri
3. Sosyal ve kültürel yetkinlik gibi temel becerilere sahip olmayı gerektiriyor.
4. İletişim teknolojileri çağının önümüze koyduğu yapay zekâ, Endüstri 4.0, nono-bioteknoloji ve sosyal medya olgularının gereği olan nitelikli mezunların yetiştirilmesi gerekmektedir.

Tarımsal Öğrenimin Amacı Nitelikli Ziraat Mühendisi Yetiştirmektir.

Üniversite mezununun diplomalı, doğanın kurallarını çok iyi kavramış, diyalektik düşünen, tarih bilinci olan, evre bilinci sorumluluğu ile eğitilmiş olması gerekmektedir. Ziraat mühendislerinin çağın koşularının gerektirdiği yetenekler yanından insan doğa ilişkisini de iyi kavranması gerekir. evre bilinci gelişmiş, sevecen, hayatın renkliliklerini yaşayacak ve çevresine yaşatacak bir eğitim için; Ortaş, İ. 2001a, 2001b belirttiği üzere;

Bu bilgiler yanında bağımsız düşünebilen, üreten ve değerlendiren bilgiye ulaşabilen ve elde ettiği bilgiyi ve ürünü rasyonel kullanabilen çok yönlü olmalıdır mühendis.

1. Kendi konusunun tarih bilincini kavramış olmak
2. Mesleğinin gereği olan dersleri iyi öğrenmiş olmak, mezunu, uzman olduğu alanın teorik temellerini özümsemiş ve uzmanı olduğu alanın gerektirdiği becerileri kazanmış olmalı,
3. İyi bir meslek ahlakına sahip olması. Etik değerleri ve kuralları toplumsal yapı ile birlikte düşünerek iyi bilmesi ve sahip olması ve de uyulmasına özen göstermesi gerekir.
4. Proje yapabilme becerisini kazanmış olmak
5. Ülke coğrafyasını ve doğal kaynaklarını iyi bilmeli
6. Problemleri tanıyabilmeli ve özümleyebilmeli
7. Analitik düşünebilmeli ve sorun çözebilme yeteneğinde olmalı.
8. Öğrenme arzuları ve istekleri yüksek ve sürekli olmalı. Mezun kişi yaşam boyu öğrenme bilinci ve azminde olmalıdır. Bu bakımdan isteklendirme arzusu yüksek, sorunlarla baş etme azim ve kararlılığında olmalıdır
9. En az bir yabancı dili biliyor olmalı, o dili etkin bir şekilde okuma, yazma ve konuşma yetisine sahip olmalıdır
10. Bilgisayar kullanım özellikle de İnternet kullanım yeteneğinin yüksek olması gerekir
11. Bilgiye nasıl ulaşacağını öğrenmiş olmalı,
12. İletişim kurabilme yeteneği yüksek olmalı. İfade etmek istediği bir konuyu rahatlıkla hedef kitleye anlatabilmeli. Bilgi ve fikir edinme, savunma ve tartışmada rahat ve yetişkin birey davranışı göstermelidir.
13. El becerisi ve teknikleri kazanmış olmalı. Mezun, iyi bir sentezleyici olmalı, pratikte karşılaştığı sorunları çözmede teorik bilgilerini ve kişisel becerilerini yüksek performansta kullanabilmeli
14. evresi ile iyi ilişki kuracak niteliklere sahip olmalı
15. İyi yazabilen ve konuşma ve ikna yeteneği yüksek olmalı.

16. Girişimci olmalı, kendi kariyerini her ortamda rahatlıkla sergileyebilmeli. Kendi bilgi ve becerilerini aldığı eğitimle bütünleştirerek iş olanakları yaratabilmelidir.

17. Karşılaştığı sorunları ve edindiği verileri analiz edebilmeli, sorunları gerçekçi, mantıklı ve tutarlı bir şekilde irdeleyebilmelidir,

18. Bulunduğu coğrafyaya ve toplumsal koşullara uyum sağlamalı, toplumu tanıma ve analiz edebilme yeteneğinde olmalıdır.

19. Yeni fikirlere açık, ileri görüşlü, bencilliği aşacak, kendi çıkarlarından çok uzun vadede ülkesini ve doğanın kurallarını koruyacak

20. Evrensel kültür anlayışına sahip olmalı

21. Yöneticilik ve liderlik yetenekleri gelişmiş olmalı

22. Ekonomi biliminden anlamalı.

Bu gibi konularda eğitilmiş, yüksek performanslı 'sağlam kafa sağlam vücutta bulunur' özdeyişine uygun olarak her coğrafyada çalışabilecek insanların yetiştirilmesi bir gerçekliktir.

Sonuç

Tarımsal yükseköğretim çağın gereklerine cevap verebilecek ölçüde ve dünya gerçeklerine vakıf nitelikli uzman kişi yetiştirmek zorundayız. Bunun için Ziraat Fakültelerinin veya Yaşam Bilimleri, Doğa Bilimleri Fakülteleri adı altında eğitim veren kurumların bilimsel ve eğitim kalitesinin yüksek olması gerekir. Fakültelerin akademik kadrolarının ulusal ve uluslararası alanda saygın araştırma yapmış olması. Fakültelerin eğitim programlarının dinamik olması. Öğrencilerin Ziraat mühendisliği mesleğini benimseyerek seçmeleri önemli

Kamu kesiminde istihdamın doygunluk noktasına gelmesi ve son on yıldır neredeyse hiçbir kurumun Ziraat Mühendisi talebinde bulunmaması artık kamuda istihdama yönelik eğitim-öğretim yaptırmanın gerekliliğini de ortadan kaldırmıştır. Bu nedenle tarımsal eğitim-öğretimin temel niteliğinin Dünya entegre olma sürecinde özel sektörün de istemlerine göre programların belirlenmesi ve özel sektörün beklediği niteliklerde ziraat mühendisi yetiştirilmesi zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır.

Merkezi kararlarla yönlendirilen ve ülkenin her tarafında tek tip bir tarım eğitimi sistemi arayışından vazgeçilsin. Dünya'daki bilimsel ve teknolojik gelişmeler paralelinde yeni kovit-19 pandemi ekseninde ortaya çıkan zorunluluklar gerçeği de dikkate alınarak planlama yapılmalı. Yeni bölüm ve programlar ve akademik "unvan" kısır döngüsünden uzak, eğitimde kaliteyi öne alan dinamik ve çağdaş yaklaşımli bir bütünlüklü eğitim yapılanması gerçekleştirilmelidir.

1. Bölümler ve programlar itibarıyla, tarımsal eğitim alanlarının çeşitlenmesi ve zenginleşmesi daha sağlıklı gerçekleşecektir. Bu bağlamda fakülte veya bölümlerin isminden çok içerikleri ve eğitimin kalitesi dikkate alınmalı

2. Bölgesel, ülkesel ve uluslararası boyutlardaki iş olanaklarına dönük eğitim yapabilme fırsatları kendiliğinden doğmuş olacaktır.

3. Ziraat Fakültesi ve/ya bölüm adı altında verilecek diplomalar için dünyadaki gelişmelere ve akredite kurumlarının belirlediği ilkelere uygun esnek yapıya sahip koşulların belirlenmeli ve eğitim kalite güvencesi ve değerlendirilmesi kesinlikle sağlanmalı.

Türkiye’de Sağlıklı Bir Ziraat Yükseköğretiminin Yapılabilmesi İçin;

1. Üniversitelerin idari, eğitim ve mali alanlarda özerk olmalı
 2. Ziraat Fakülteleri üniversitelerin özerkliği ekseninde tüzel kişiliğe kavuşmalı
 3. Tarım eğitimi başlangıçta genel ve ilerleyen süreçte “program ve bölüm” bazında eğitim yapılabilir. Bu program 3 +2 veya 3+1+1 şeklinde toplam 5 yıl olmalı.
 4. Üniversite ortamının bir bilim-araştırma kurumu olarak bilim temel ve felsefi eğitiminin yapıldığı göz ardı edilmeden ders programlarında uygulamalara %20-25 oranlarında yer verilmelidir.
 5. 21. yy ‘da öğrencilerin mutlaka bir yabancı dili iyi derecede bilmeleri için başta eğitim-ve öğretim teknikleri yeniden planlanma ve gerekli koşullar sağlanmalıdır.
 6. Dört yıllık temel Ziraat Fakültesi eğitim süreci içerisinde ‘Yan Alan’ programları işlenerek isteyen öğrencilerin Ziraat Mühendisliği alanı yanında ikinci bir alanda kendini yetiştirmesi sağlayacaktır.
 8. Gelişmiş ülkelerin üniversitelerinde olduğu gibi fakültelerin ve bölümlerin bütçeleri olmalı ve yöneticileri de ilanla aranarak liyakat sahibi kişiler arasında seçim yolu ile belirlenmeli (Bursaloğlu, 1991).
 9. Tarım Eğitimi Anabilim dalı oluşturulmalı ve tarım eğitimi sürekli güncellenmelidir.
 10. Problem çözmeye dayalı aktif öğrenme modeli benimsenmeli
- 21 yüzyılın eğitim yetkinliklerini her alanında öğrencilerimize kazandırmak zorundayız. Yıkıcı ve rekabetçi çağda insanımızı çok yönlü yeterliliklerle donatılmış, yaratıcı, fen okuryazar, sosyal ve iletişim becerileri ile donatılmış üniversiteliler yetiştirmek zorundayız.

KAYNAKLAR:

Bursaloğlu, Z. 1991. Karşılaştırmalı Üniversite Yönetimi

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/505/6095.pdf>. EBF - Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. www.simurg.com.tr/.../ebf-ankara-universitesi-egitim-bilimleri-fakultesi. Cilt 24 sayı 2

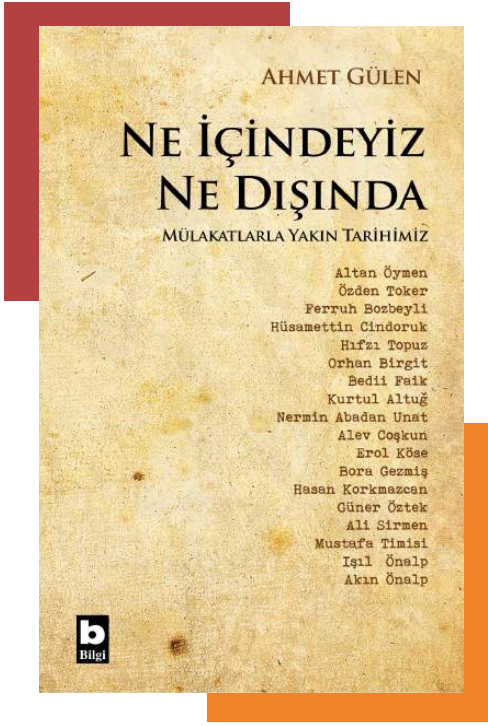
Berkman, A. 1994. Türkiye’de tarımsal Eğitimin Başlamasının 149. Yıldönümü kutlama Töreni Açılış Konuşması. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Adana.

Ortaş, I. 2001a. 2000’li yıllarda Ziraat Mühendisliği Eğitimi. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Adana Şubesi Yayını. Sayı 11. Ocak 2001.

Ortaş, I. 2001b. Nasıl Bir Üniversite Mezunu Üzerine. 2000’li Yıllarda Ziraat Mühendisliği Eğitimi. (CBT) 20 Ocak 2001. Sayı 722.

Sabancı, A. 2001. Ekin Dergisi 11 Ocak 2001

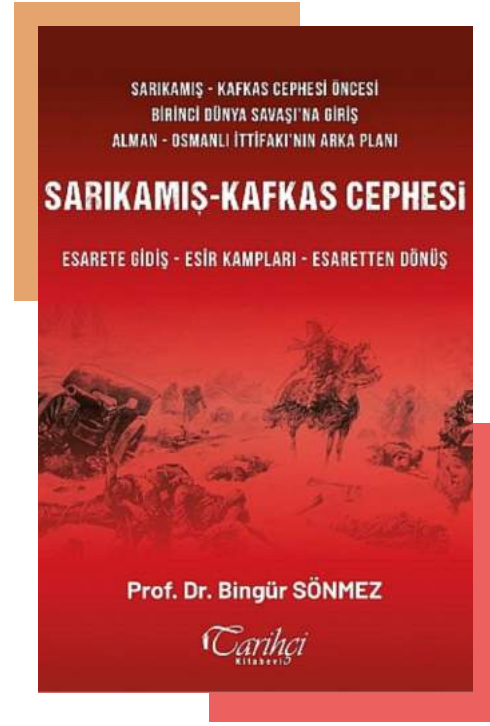

Ne İçindeyiz Ne Dışında (Mülakatlarla Yakın Tarihimiz)

- *İsmet İnönü'nün Damat Ferit Paşa hakkındaki düşüncesi neydi?
- *Atatürk, Meclis'i neden kapatmak istedi?
- *Bursa Nutku gerçek mi değil mi?
- *Nâzım Hikmet'in Atatürk hakkındaki düşünceleri nelerdi?
- *Celâl Bayar Yassıada'da idamdan nasıl kurtuldu?
- *Johnson Mektubu'nun perde arkasında neler var?
- *Sovyet Rusya'nın en güvendiği Türk siyasetçi kimdi?
- *"Ortanın solu" sloganını ilk kim kullandı?
- *AP'de bölünmeye yol açan 72'ler hareketi nasıl ortaya çıktı?
- *12 Mart döneminde Nihat Erim, nasıl başbakan oldu?
- *Elrom neden kaçırıldı? Elrom olayında neler yaşandı?

Türkiye'de son yıllarda yakın tarihe olan ilginin arttığı yadsınamaz bir gerçek. Gittikçe artan bu ilgiye paralel olarak çok sayıda değerli araştırma veya hatırat kitapları rafları doldururken sözlü tarih alanında yapılan çalışmaların sınırlı kaldığı da bir başka gerçektir. Elinizdeki bu kitapta Cumhuriyet tarihine tanıklık etmiş birbirinden değerli insanlar Atatürk'ten İsmet İnönü'ye, Hasan Âli Yücel'den Nâzım Hikmet'e, Adnan Menderes'ten Celâl Bayar'a, Nihat Erim'den Bülent Ecevit'e ve Süleyman Demirel'e kadar paylaştıkları hatıra ve izlenimleriyle yüzyıla yaklaşan Cumhuriyet tarihimizden de kesitler sundular.

Ahmet Gülen, Ne İçindeyiz Ne Dışında (Mülakatlarla Yakın Tarihimiz), Bilgi Yayınevi, 352 Sayfa

SARIKAMIŞ - KAFKAS CEPHESİ

Almanya'nın Türkiye'den özür dilemesi gerekir;

"Son olarak benim görüşüme göre o zamanki Almanya'nın müttefikleri Türkiye'ye karşı hatalı davranmış olduğunu da belirtmek istiyorum. Bu ülkenin harbe zorla sokuluşu, hükümetin kandırılışı, birçok şeyden haberi olmayan saf insanların acımasız emirlerle ölüme gönderilişi, askerlere saygısızca ve tepeden davranılış şekil ve tarzı utanç vericidir. Kulağa garip gelebilir ama Alman İmparatorluğu'nun sebep olduğu acılar nedeniyle Almanya'nın Türkiye'den özür dilemesinin yerinde olacağına inanıyorum."

WOLF Klaus, Gelibolu 1915-Birinci Dünya Harbi'nde Alman-Türk Askeri İttifakı,

Çev: Eşref Bengi Özbilen, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014

Oltu'nun Terpenek (Sağbaş) köyünden İsmail Çoşkun; "Çık bu Soğanlı Dağı'na de ki: Ey bu dağın toprağı, ne kadar insan kaniyla yoğruldu? Dağlar şehitten görülmez olmuştu. Dikenli Tabya, Eski Sarıkamış üstü, Bardız yolunda yaz açılınca tomar tomar şehit gömülmüştü."

GÜRSOY Solmaz, Çayeli'nden Sarıkamış'a Şehit Yakınlarından Anılar,

Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2014.

(Tanıtım bülteninden)

Prof. Dr. Bingür Sönmez, Sarıkamış-Kafkas Cephesi, Tarihçi Kitabevi, 880 Sayfa

İnşaat Maliyet Endeksi Yıllık Bazda Yüzde 48,87 Arttı

İnşaat maliyet endeksi Kasım 2021'de aylık bazda yüzde 7,94, yıllık yüzde 48,87 artış kaydetti.

Aylık bazda malzeme endeksi yüzde 10,71, işçilik endeksi yüzde 0,25 arttı. Yıllık bazda malzeme endeksi yüzde 60,13, işçilik endeksi yüzde 22,5 artış gösterdi.

Bina inşaatı maliyet endeksi, geçen yıl kasımda bir önceki aya göre yüzde 7,77, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 48,79 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi yüzde 10,54, işçilik endeksi yüzde 0,26 artış kaydetti. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi yüzde 60,29, işçilik endeksi yüzde 22,55 yükseldi.

Bina dışı yapılar için inşaat maliyet endeksi, geçen yıl kasımda aylık bazda yüzde 8,51, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 49,15 arttı. Ekim 2021'e kıyasla geçen yıl kasımda malzeme endeksi yüzde 11,28, işçilik endeksi yüzde 0,18 artış gösterdi. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi yüzde 59,62, işçilik endeksi yüzde 22,29 yükseliş gösterdi.

İhracat ve İthalat Birim Değer Endeksleri Yükseldi

Türkiye İstatistik Kurumu, Kasım 2021 dönemine ilişkin dış ticaret endekslerini açıkladı. Buna göre, ihracat birim değer endeksi kasımda önceki yılın aynı ayına göre yüzde 9,7 yükseldi. Endeks, önceki yılın aynı ayına göre gıda, içecek ve tütünde yüzde 7,5, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 20,1, yakıtlarda yüzde 83,1 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 7,3 artış kaydetti.

İthalat birim değer endeksi bu dönemde yıllık bazda yüzde 29,3 yükseldi. Endeks önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 19,6, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 46,9, yakıtlarda yüzde 137,4 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 15,6 artış gösterdi.

İhracat miktar endeksi Kasım 2021'de önceki yılın aynı ayına göre yüzde 21,8 artış olarak kayıtlara geçti. Endeks önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 20,4, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 18, yakıtlarda yüzde 34,4 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 17,3 arttı.

İthalat miktar endeksi ise kasımda yıllık bazda yüzde 1,5 azaldı. Endeks önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde yüzde 14,6, ham maddelerde (yakıt hariç) yüzde 6,9, yakıtlarda yüzde 9,6 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) yüzde 5,1 artış gösterdi.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre, Ekim 2021'de 150,1 olan ihracat miktar endeksi yüzde 0,5 artarak, kasımda 150,8'e çıktı. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise Kasım 2020'de 135 olan ihracat miktar endeksi yüzde 17 artarak, Kasım 2021'de 157,9 oldu.

Tavuk Eti Üretimi Arttı

Türkiye genelinde tavuk eti üretimi, kasım ayında aylık bazda yüzde 16,1 artarak 197 bin 334 tona çıktı.

Türkiye genelinde tavuk eti üretimi, Kasım 2021'de, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 16,1 artarak 197 bin 334 tona çıkarken, tavuk yumurtası üretimi yüzde 3,9 düşerek 1,6 milyar adede geriledi.

Türkiye İstatistik Kurumu, Kasım 2021'e ilişkin kümes hayvancılığı üretimi verilerini açıkladı.

Buna göre, geçen yılın kasım ayında 197 bin 334 ton tavuk eti üretimi gerçekleşti. Üretim bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 16,1 arttı.

Bu dönemde 1 milyar 626 milyon 752 bin adet tavuk yumurtası üretimi yapılırken, bu alanda yıllık bazda yüzde 3,9 düşüş gözlemlendi.

Geçen yılın kasım ayında 108 milyon 308 bin tavuk kesildi. Kesilen tavuk sayısı Kasım 2020'ye kıyasla yüzde 13,7 arttı.

Söz konusu dönemde hindi etinin 4 bin 502 ton üretimi yapılırken yıllık bazda yüzde 1,9 düşüş görüldü.

Geçen yılın ocak-kasım döneminde, yıllık bazda tavuk eti üretimi yüzde 4,3, kesilen tavuk sayısı yüzde 2,5 arttı, tavuk yumurtası üretimi yüzde 2,4 ve hindi eti üretimi yüzde 14,8 azaldı.

Perakende Satış Hacmi Yıllık Yüzde 16,3 Arttı

Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi, Kasım 2021'de yıllık bazda yüzde 16,3 artış kaydetti.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2021 yılı kasım ayına ilişkin perakende satış endekslerini açıkladı.

Buna göre, sabit fiyatlarla perakende satış hacmi, kasımda bir önceki aya göre yüzde 1,3 yükseldi. Bu dönemde gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 1,7, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 2,3 artarken, otomotiv yakıtı satışlarında yüzde 2,2 azalış oldu.

Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi Kasım 2021'de yıllık bazda yüzde 16,3 arttı. Söz konusu ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 8,8, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 25,7, otomotiv yakıtı satışları yüzde 1 yükseldi.

Cari fiyatlarla perakende ciro Kasım 2021'de bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 45,5 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları yüzde 35,7, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 50,4, otomotiv yakıtı satışları yüzde 46,9 artış gösterdi.

Perakende ciro kasımda bir önceki aya göre yüzde 6,1 arttı. Söz konusu ayda gıda, içecek ve tütün satışlarında yüzde 4,3, gıda dışı satışlarında (otomotiv yakıtı hariç) yüzde 6,6, otomotiv yakıtı satışlarında yüzde 7,7 yükseliş kaydedildi.

Tarım ÜFE, Yıllık Yüzde 36,39 Arttı

Tarım ÜFE, Aralık 2021'de bir önceki aya göre yüzde 12,51, bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 36,39 artış gösterdi.

Türkiye İstatistik Kurumu, Aralık 2021 dönemine ilişkin Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi (Tarım ÜFE) verilerini açıkladı.

Buna göre, endekste aralıkta bir önceki aya göre yüzde 12,51, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 36,39 ve 12 aylık ortalamalara göre yüzde 23,73 artış gerçekleşti.

Sektörler özelinde önceki aya göre ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde yüzde 5,49, balık ve diğer balıkçılık ürünlerinde yüzde 6,95, tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde yüzde 12,91 artış oldu. Aralıkta ana gruplarda önceki aya göre canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerde yüzde 10,6, çok yıllık bitkisel ürünlerde yüzde 11,71, tek yıllık bitkisel ürünlerde yüzde 15 artış kayıtlara geçti.

Yıllık artışın düşük olduğu alt gruplar, yüzde 2,43 ile turuncgiller ve yüzde 20,32 ile çeltik olarak belirlendi.

Yıllık artışın yüksek olduğu alt gruplar ise yüzde 123,44 ile lifli bitkiler, yüzde 67,33 ile tahıllar (pirinç hariç), baklagiller ve yağlı tohumlar ve yüzde 49,31 ile canlı kümes hayvanları ve yumurtalar olarak sıralandı.

Yılsonu Tüketici Enflasyonu Beklentisi Yüzde 29,75

Merkez Bankası'nın ocak ayına ilişkin Piyasa Katılımcıları Anketi'nde bu yılki enflasyon beklentisi yüzde 29,75'e yükseldi.

Geçen ay yüzde 2,99 olan ocak ayı TÜFE beklentisi, bu anket döneminde yüzde 6,45'e çıktı. Cari yıl sonu TÜFE beklentisi ise yüzde 29,75 oldu. 12 ay sonrası TÜFE beklentisi yüzde 21,39'dan 25,37'ye, 24 ay sonrası TÜFE beklentisi de yüzde 14,41'den 15,54'e yükseldi.

Katılımcıların yıl sonu dolar/TL beklentisi 16,13 olurken, 12 ay sonrası dolar/TL beklentisi ise 15,56'dan 16,85'e çıktı.

Bir önceki anket döneminde 11,2 milyar dolar olan yıl sonu cari işlemler açığı beklentisi, bu dönemde 7,9 milyar dolara inerken, gelecek yıl cari işlemler açığı beklentisi 11,5 milyar dolar oldu.

Gayrisafi Yurt içi Hasıla (GSYH) cari yıl büyüme beklentisi yüzde 4,1'den yüzde 3,9'a gerilerken, gelecek yıl büyüme beklentisi ise yüzde 4,2 oldu.

TCMB'nin bir hafta vadeli repo ihale faiz oranına ilişkin cari ay sonu beklentisi yüzde 14,00 olarak kayıtlara geçerken, 3 ay sonrasına ilişkin bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı beklentisi de yüzde 14,28'den yüzde 14,00'e geriledi. Bir önceki anket döneminde cari ay sonu bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı beklentisi yüzde 14,53 seviyesinde bulunuyordu.

Merkez Bankası'nın Kısa Vadeli Dış Borç Stoku 124,1 Milyar Dolara Yükseldi

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) kısa vadeli dış borç istatistiklerini açıkladı. Buna göre Türkiye'nin bir yıl içinde ödemesi gereken dış borcu kasımda yüzde 8,6 artışla, 124,1 milyar dolar oldu.

Bu dönemde, bankalar kaynaklı kısa vadeli dış borç stoku yüzde 6,7 oranında azalarak 53,5 milyar dolar olurken, diğer sektörlerin kısa vadeli dış borç stoku yüzde 25,4 oranında artarak 44,5 milyar doları düzeyinde gerçekleşti.

Bankaların yurt dışından kullandıkları kısa vadeli krediler, 2020 yıl sonuna göre yüzde 7,5 oranında azalarak 12,6 milyar dolar seviyesinde kaydedildi. Banka hariç yurt dışı yerleşiklerin döviz tevdiat hesabı yüzde 0,2 oranında artarak 15,2 milyar dolar, yurt dışı yerleşik bankaların mevduatı da yüzde 16,2 oranında artışla 15,4 milyar dolar oldu. Ayrıca, yurt dışı yerleşiklerin TL cinsinden mevduatları geçen yıl sonuna göre yüzde 32,5 oranında azalarak, 10,4 milyar dolar seviyesine geldi.

Otomotivde 2021 Performansı Belli Oldu

Otomotiv Sanayii Derneği (OSD) 2021 yılına ait verileri açıkladı. Buna göre, 2021 yılında toplam üretim 2020 yılına göre yüzde 2 azalarak 1 milyon 276 bin 140 adet, otomobil üretimi ise yüzde 8 azalarak 782 bin 835 adet oldu. Bu dönemde, otomotiv ihracatı 2020 yılına göre adet bazında yüzde 2 oranında arttı ve 937 bin 5 adet olarak gerçekleşti. Otomobil ihracatı ise yüzde 5 oranında azalarak 565 bin 361 adet oldu.

Türkiye otomotiv sanayiine yön veren 13 büyük üyesiyle sektörün çatı kuruluşu olan Otomotiv Sanayii Derneği (OSD), 2021 yılına ait üretim ve ihracat adetleri ile pazar verilerini kamuoyuna açıkladı. Bu kapsamda; 2021 yılında toplam üretim 2020 yılına göre yüzde 2 azalarak, 1 milyon 276 bin 140 adet, otomobil üretimi ise yüzde 8 azalarak 782 bin 835 adet oldu. Traktör üretimiyle birlikte toplam üretim ise 1 milyon 331 bin 643 adede ulaştı.

OSD verilerine göre Türk otomotiv sanayisinin Aralık ayı üretimi de geçen yılın aynı ayına göre yüzde 12,1 azalarak 131 bin 557 adet olurken, aynı dönemde 76 bin 570 adet otomobil üretildi. Ayrıca, otomotiv sanayisinin 2021 yılı kapasite kullanım oranı yüzde 65 olarak gerçekleşti. Araç grubu bazında kapasite kullanım oranları ise hafif araçlarda (otomobil+hafif ticari araç) yüzde 64, kamyon grubunda yüzde 83, otobüs-midibüs grubunda yüzde 31 ve traktörde yüzde 74 oldu.

Reel Kesim Güven Endeksi Arttı

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE), ocakta bir önceki aya göre 3,4 puan artarak 109,5'e yükseldi. Aynı dönemde mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi (RKGE-MA) da 1,8 puan artarak 111,9'a yükseldi.

TCMB'nin açıkladığı verilere göre; son üç aydaki toplam sipariş miktarı, gelecek üç aydaki üretim hacmi, gelecek üç aydaki toplam istihdam, sabit sermaye yatırım harcaması, gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarı ve mevcut mamul mal stokuna ilişkin değerlendirmeler endeksi artış yönünde etkilendi.

Son üç aya yönelik değerlendirmelerde, üretim hacmi, iç piyasa sipariş miktarı ve ihracat sipariş miktarında artış bildirenler lehine olan seyir bir önceki aya göre güçlendi.

Mevcut toplam siparişlerin mevsim normallerinin altında olduğu yönündeki değerlendirmeler güçlenerek devam ederken, mevcut mamul mal stokları seviyesinin mevsim normallerinin üstünde olduğu yönündeki değerlendirmeler ise zayıfladı.

Gelecek üç aya yönelik değerlendirmelerde, üretim hacmi, iç piyasa sipariş miktarı ve ihracat sipariş miktarında bir önceki ayda artış bekleyenlerin lehine olan seyir güçlendi. Gelecek üç aydaki istihdam ve gelecek on iki aydaki sabit sermaye yatırım harcamasına ilişkin artış yönlü beklentiler de güçlendi.

Sanayide kapasite kullanım oranı ocakta geriledi

İmalat sanayi genelinde kapasite kullanım oranı ocak ayında bir önceki aya göre 1,1 puan geriledi ve yüzde 77,6 oldu.

İmalat sanayisi genelinde kapasite kullanım oranı (KKO), ocakta bir önceki aya göre 1,1 puan azalarak yüzde 77,6 seviyesine geriledi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'nden yapılan açıklamaya göre, imalat sanayisinde faaliyet gösteren 1.736 iş yeri tarafından ocak ayı İktisadi Yönelim Anketi'ne verilen yanıtlar toplulaştırılarak değerlendirildi.

Anket sonuçlarına göre, imalat sanayisi genelinde kapasite kullanım oranı, ocakta bir önceki aya kıyasla 1,1 puan azalışla yüzde 77,6'ya indi.

Aynı dönemde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı da (KKO-MA) 0,4 puan düşüşle yüzde 78 düzeyinde gerçekleşti.

Tarım Projelerinde Destek Limitleri Yükseldi

Tarıma dayalı ekonomik yatırımların desteklenmesine dair karar kapsamında yapılacak hibe esas proje tutarı limitleri yükseltildi.

Kırsal kalkınma destekleri kapsamında tarıma dayalı ekonomik yatırımların desteklenmesi hakkında tebliğde değişiklik yapan Tarım ve Orman Bakanlığı tebliği Resmi Gazete'de yayımlandı.

Buna göre, ekonomik yatırım konularında hibeye esas proje tutarı limiti; başvuruda bulunanların gerçek kişiler, tarımsal amaçlı kooperatifler ve birlikler veya tüzel kişiler olması halinde, tebliğle belirlenen yatırım konularında yeni tesis başvurularında 3.5 milyon liradan 5 milyon liraya yükseltildi.

Bu kapsamda, yatırım niteliği tamamlama olan başvurularda hibeye esas proje limiti 2.5 milyon TL'den 3.5 milyon TL'ye, yatırım niteliği kapasite artırımı, teknoloji yenileme veya modernizasyon olan başvurularda ise 2 milyon TL'den 3 milyon TL'ye çıkarıldı.

Yurt Dışı ÜFE Yıllık Bazda Yüzde 87,64 Arttı

Kasım ayında Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE) yıllık yüzde 87,64, aylık yüzde 25,92 arttı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan açıklamaya göre, YD-ÜFE (2010=100) 2021 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre yüzde 25,92, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 87,64, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 87,64 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 41,01 artış gösterdi.

Sanayinin iki sektörünün yıllık değişimleri; madencilik ve taşocakçılığında yüzde 84,76, imalatta yüzde 87,69 artış olarak gerçekleşti.

Ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında yüzde 103,39, dayanıklı tüketim malında yüzde 76,38, dayanıksız tüketim malında yüzde 68,17, enerjide yüzde 176,93, sermaye malında yüzde 72,60 artış olarak gerçekleşti.

Sanayinin iki sektörünün aylık değişimleri; madencilik ve taşocakçılığında yüzde 27,73, imalatta yüzde 25,88 artış olarak gerçekleşti.

Ana sanayi gruplarının aylık değişimleri; ara malında yüzde 27,18, dayanıklı tüketim malında yüzde 26,31, dayanıksız tüketim malında yüzde 24,36, enerjide yüzde 19,10, sermaye malında yüzde 27,12 artış olarak gerçekleşti.

YD-ÜFE sektörlerinden giyim eşyası yüzde 56,68, basım ve kayıt hizmetleri yüzde 58,39, temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları yüzde 60,45 ile endekslerin en az arttığı alt sektörler oldu. Buna karşılık kok ve rafine petrol ürünleri yüzde 176,93, ana metaller yüzde 129,12, kimyasallar ve kimyasal ürünler yüzde 117,84 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

Konut Fiyatları Arttı

Konut fiyatlarındaki artış kasım ayında rekor seviyeye yükseldi. Merkez Bankası tarafından açıklanan verilere göre konut fiyatları kasım ayında önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 50,5 arttı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, 2021 yılı Kasım ayı Konut Fiyat Endeksi verilerini açıkladı. Buna göre Türkiye genelinde konut fiyatları bir önceki aya göre yüzde 9,0, bir önceki yılın aynı ayına göre nominal olarak yüzde 50,5, reel (enflasyondan arındırılmış) olarak yüzde 19,7 oranında artış gösterdi.

Böylece kasım ayındaki fiyat artışı endeksin açıklandığı tarihten bu yana görülen en yüksek artış oldu.

Üç büyük ilin konut fiyatlarındaki gelişmeler değerlendirildiğinde, 2021 yılı Kasım ayında konut fiyatları bir önceki aya göre, İstanbul'da yüzde 10,4, Ankara'da yüzde 9,1 ve İzmir'de yüzde 8,3 oranlarında artış gözlemlendi. Konut fiyatları bir önceki yılın aynı ayına göre, İstanbul'da yüzde 50,9, Ankara'da yüzde 46,3 ve İzmir'de yüzde 49,5 arttı.

Türkiye çapında satılan yeni konutların fiyatları önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 58,9 arttı. Yeni olmayan konutlardaki yıllık artış ise yüzde 48,7 oldu. Türkiye'de satılan bir konutun ortalama metrekare fiyatı 5 bin 856,5 TL oldu.

Güneş Enerjisinde Kurulu Güç, 7 bin 816 Megavata Ulaştı

Son yıllarda yenilenebilir enerji yatırımı artan Türkiye'nin güneş enerjisi kurulu gücü, 8 yılda 40 megavattan 7 bin 816 megavata çıktı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'nin güneş enerjisinden enerji üretim serüveni, 2014 yılında 40 megavat kurulu güçle başladı.

Desteklemelerin etkisiyle her yıl büyüyen kurulu güç, 2015 yılında 249, 2016'da 833 megavata çıktı. En fazla artışın olduğu 2017'de ise bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 311'lik artışla 3 bin 421 megavata yükseldi.

Geçen yıl ise 1149 megavatlık yeni güneş santrali şebekeye dahil oldu. Böylece ülkenin güneş enerjisi kurulu gücü, 7 bin 816 megavata ulaştı.

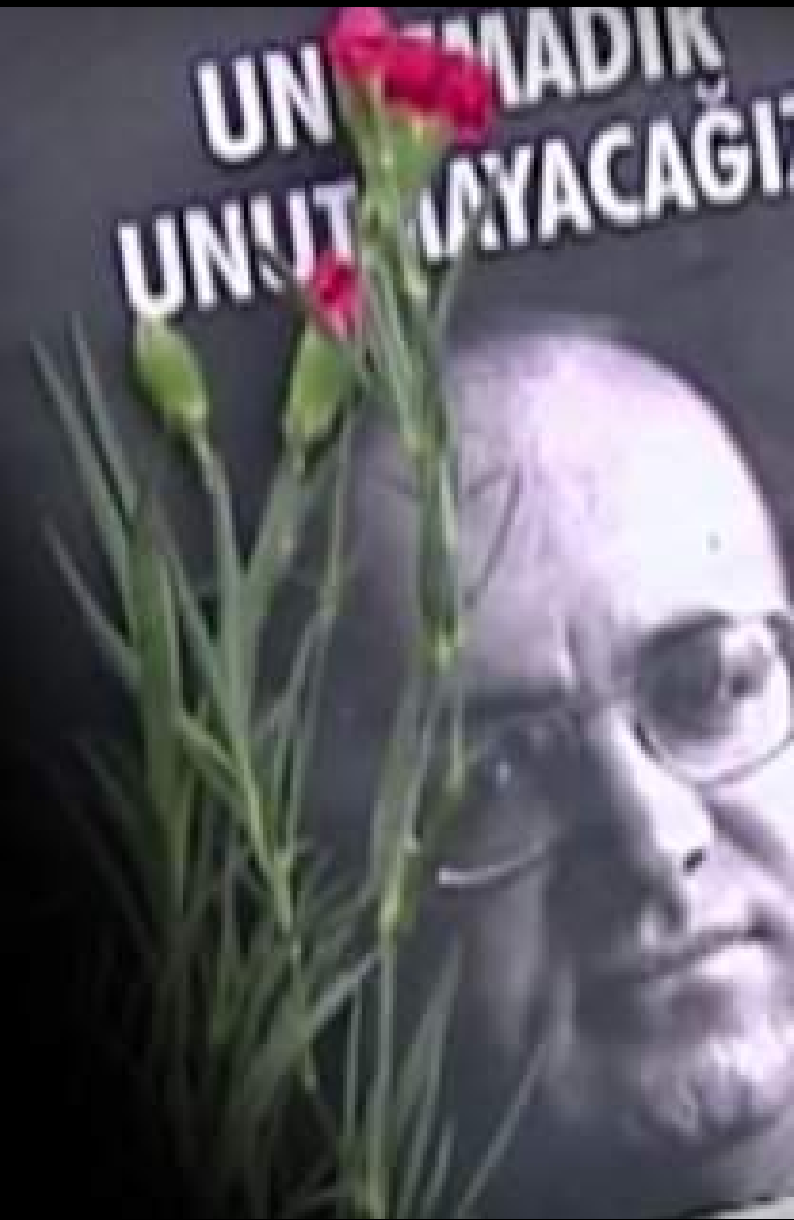
Çevreci Enerji Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Tolga Şallı, güneş enerjisi kurulu gücündeki artışın 'muazzam' olduğunu belirterek, bu artışta sağlanan desteklerin büyük önem taşıdığını kaydetti.

Gerek iklim kriziyle gerekse de ülkenin enerji bağımsızlığı mücadelesinde yenilenebilir enerji kaynaklarının önem arz ettiğini vurgulayan Şallı, "Güneş enerjisinden faydalanmak için güneşli gün, bulutsuzluk ve nem oranı önemli kriterler. Türkiye sınırları içinde güneş enerjisinden faydalanamayacağımız bir yer yok. Güneyde Antalya'dan kuzeyde Karadeniz'e kadar her yerde faydalanabilirsiniz. Oraların daha bulutlu ya da rüzgarlı, yağmurlu olması bundan faydalanmamızı engellemiyor. Örneğin Almanya bizim kuzeyimizde yer alıyor. Buna rağmen kurulu gücü oldukça fazla" diye konuştu.

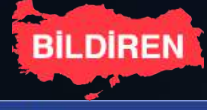
UĞUR MUMCU
1942-1993

UNUTMADIK
UNUTULMAYACAGI

USİAD

YIL: 24
SAYI: 138
OCAK-ŞUBAT 2022

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR

2021'DEN 2022'YE EKONOMİDE GÖRÜNÜM

PROF. DR. BİLSAY KURUÇ:
"21. YÜZYIL İÇİN PLÂNLAMA"

506.09
+1.36%

1,652.38
+2.75%

-

28,331.92
+0.30%

6,045.60
+0.14%

13,190.15
+0.98%

Seçkin ve Kurumsal Müşterilerin Tercihi VBT Yazılım A.Ş.

E-Dönüşüm Uygulamaları

VBT E-Fatura
VBT E-Arşiv Faturası
VBT E-Defter
VBT E-Bilet

VBT E-SMM
VBT E-İrsaliye
VBT E-Müstahsil Makbuzu
VBT E-Saklama

Kamu Uygulamaları

VBT AppCity - Belediye Operasyon ve Yönetim Uygulaması
VBT AppUtility - Su ve Doğalgaz ABYS Uygulaması
VBT AppMobil - Belediye Mobil Uygulaması
VBT AppGIS - Coğrafi Sistemler Uygulaması
VBT ALO 153 ve ALO 185 Uygulamaları

Ticari Uygulamalar

VBT VizyonİK - İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi
VBT İşçi Sağlığı ve Güvenliği Uygulaması
VBT Sigorta Teşvik Uygulaması
VBT Oto Yan Sanayi Üretim Uygulamaları
VBT WorkForce - Mobil PDKS
VBT Servis Yönetimi Uygulaması

Sizleri de Bu Dijital Dönüşüme Davet Ediyor

"Güvenli teknik çözümler"

Endüstriyel tesislere ait ısı santralleri ve mekanik uygulamaları, tesis kurma, planlama, proje yapım etüd ve fizibilite konularında faaliyet gösteren **PETEK İNŞAAT**, 25 yıllık tecrübesi, uzman kadrosu ile teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek çalışmalarını sürdürecektir.

Demiröler Sitesi 9. Cadde No: 63 Zeytinburnu - İSTANBUL
Teli: +90 212 547 08 77 (pbx) Faks: +90 212 558 73 57
www.peteklimited.com.tr

PETEK İNŞAAT

İÇİNDEKİLER

7

Prof. Dr. Bilsay KURUÇ
21. YÜZYIL İÇİN PLÂNLAMA

17

ÇETİN ÜNSALAN
TÜRBÜLANS

20

PROF. DR. MUSTAFA KAYMAKÇI
TÜRKİYE TARIMININ
ÇÖKÜŞÜNDE NEO-
LİBERALİZMİN PAYI VAR MI?

14

DR. MAHFİ EĞİLMEZ ENFLASYON FARKLI AMA ÇÖZÜM AYNI

12

MERKEZ BANKASI FAİZ KARARINI AÇIKLADI

13

TEPAV'IN 'PERAKENDE GÜVEN
ENDEKSİ' YAYINLANDI

16

EKONOMİDE BEKLENEN DÜZENLEMELER
KANUNLAŞTI

18

İSO MECLİSİ, 2022'DE SANAYİNİN GELECEĞİNE
YÖNELİK RİSKLERİ VE FIRSATLARI ELE ALDI

23

E-FATURA VE E-İRSALİYE UYGULAMALARI
YAYGINLAŞIYOR

24

2022 VERGİ VE HARÇ MİKTARLARI BELLİ OLDU

25

PROF. DR. İBRAHİM ORTAŞ
TARIM EĞİTİMİNİN 176 YIL DÖNÜMÜNDE
SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

30

KİTAP DÜNYASI

Yıl: 24 Sayı:138
OCAK-ŞUBAT 2022

E-dergimiz ayda bir
yayımlanmaktadır.
Yaygın süreli yayın

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ
ADAMLARI DERNEĞİ ADINA
SAHİBİ:
CENGİZ AYDIN

Genel Yayın Yönetmeni
Şenol ÇARIK

Görsel Yönetmen
Ezgi AYDIN

Bildiren Yönetim Yeri:
USİAD Genel Merkez:
Gürsel Mah. 28 Nisan
Caddesi Evim İş Merkezi
No:19 D:36

Kağıthane-İstanbul
Tel: (0212) 217 36 48
Faks: (0212) 217 36 50

e-posta:

iletisim@usiad.net
bilgi@usiad.net
www.usiad.net

Danışma Kurulu:
(Alfabetik Sırayla)

Prof.Dr. Barış Doster
Prof. Dr. Emin Gürses
Prof. Dr. Eren Omay
Prof. Dr. Erol Manisalı
Prof. Dr. Gülten Kazgan
Şefik Soyuyüce
Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Prof. Dr. İ. Reşat Özkan
Dr. Necip Hablemitoğlu
Murteza Çelikel
Cevdet İnci
Onursal Başkan:
Kemal Özden
Mete Akyol
Kazım Arslan
Emin Nedim Gülkaç

USİAD Denizli Şube:

Saltak Cad. No: 29 K:6
Tel-Faks: (0258) 264 27 28

USİAD İzmir Girişim Kurulu:
5709 Sk. No:37 Karabağlar
Tel ve Faks: (0232) 253 10 08
E-posta : tbayir@as-el.com.tr

Dergimize gönderilecek yazılar e-posta ile
iki sayfayı geçmeyecek şekilde
gönderilmelidir. Yazılardan yazarlar,
reklamlardan firmalar sorumludur. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

*Yeni yılınız
kutlu olsun.*

21. YÜZYIL İÇİN PLÂNLAMA

2000 yılına girilirken birçok yerde 21. yüzyılın nasıl bir çağ olacağı düşünülüyordu. Yeni cep telefonları, bilgisayarlar herkese bunu konuşturuyordu. Yeni teknolojiler hızla zihinlere yansıyor. Üniversitede, çevremizde bu gözlemlerle o ilk on yılı tamamlarken birdenbire başka bir "olay"la karşı karşıya kaldık. Dünya kapitalizminin "Büyük Çöküş"ü geliverdi: 2008. Amerika'dan başlayarak kapitalizmin ekonomik modeli çökmüştü.

Prof. Dr. Bilsay KURUÇ

Yaptığımız değerlendirmeler o tarihte şu noktada toplandı: Birincisi, Türkiye takvimle 2000'lere girmiştir, ama zihin yapısıyla henüz 21. yüzyıla girememiştir. Dava, düşünce ve çözümleriyle 21. yüzyılın yeni dünyasında toplum olarak yer alıp ilerleyebilmektir. Bunun için önce bilimin tezlerine gereksinme var. Bilimin süzgecinden geçen tezler. Toplumlar tezlerle kendilerini aşabilirler. Aylık, günlük görüşlerle değil. 21. yüzyıla girebilmek için bilim çevrelerinin kılavuzluğu lazım.

ÇÖKÜŞ MODELİ

İkincisi, Türkiye'nin 1980'den sonra kaynaştığı model de bu "Çöküş"ün içindedir. Toplumun 21. yüzyıla doğru ilerleyebilmesi için yeni bir bakış ve ekonomi modeli ile önünün açılması lazım. Planlamanın kılavuzluğu bu noktada tarihi bir değer taşıyacaktır. Teklifimiz budur.

Bu düşüncelerle Ankara'da, Mülkiye'de gönüllü bir çevre oluştu: 21. Yüzyıl İçin Planlama Grubu. Tarih 2011. O günden bugüne, hemen tümü YouTube'a kayıtlı, kesintisiz bilimsel toplantılar yaptık. Şimdi, salgın koşullarında çevrimiçi olarak cumartesi konferansları ile devam ediyoruz. Vurguladığım iki gözlem 2022'ye gelirken daha da berraklık, somutluk kazandı.

NASIL YAZMALI?

"21. Yüzyıl İçin Planlama"nın ilkesi şu oldu: Geçmişin nostaljisi yok! Bugünden şikâyetle vakit geçirmek yok! Geçmişin esin kaynaklarını elbette esirgemeyelim. Ama gelecek zamana yönelim. Ülkenin bugünkü "sürrealist" tablosunu biliyoruz. Gerekince, yorumlayalım. Ama, buna hapsolmayalım. Şimdi yazarken de ilk vurgulanacak nokta bu oluyor.

İktisatçı, biliyorsunuz herkesin kolay aşına olmadığı bir özel dille (jargonla) konuşur, yazar. Adeta din adamları gibi. O dille dualar eder, ekonomiden ayetler okur. Fetva da verir. Ancak, bu kimlikle yazarken iki açmazı vardır: Yorum yaparsa, onun o özel diliyle karşılaşan okuyucu yazıyı az sonra terk edebilir. İlk açmaz bu.

İkincisi, "herkes anlasın" diye sadeleştirmeye yönelirse basitliğin girdabına kapılabilir, bilim katından uzaklaşır. Kısacası, ikisi arasındaki "makas"ın ayarını tutturabilmek gerekiyor.

GEÇİŞ DÖNEMİ

Bir üçüncü zorluk, bilgi meselesinde. Son 10-15 yılda "veri âlemi" hızla fena halde büyüyor. Analitik düşünce bu hıza yetişmeye çalışıyor. Eski bilgiler üzerine inşa edilen düşünce yapıları eskime ile karşı karşıya. Bugünün bilgilerini doğru okumaya çalışırken bunların 10-15 yıl sonra belki de işe yaramayacağını düşünmek lazım. Bilim hızlanarak koşarken güncel bilgi alanına yaptığı yığınakla hacimli bir belirsizlik de yüklüyor. Herhalde ilginç bir geçiş dönemindeyiz.

Burada 2011'den başlayan toplantıların uzman görüşlerine de yer vereceğim. Arkadaşlarımın katkılarını da kendi görüşlerimi de dile getireceğim. Berraklaşmak gerekiyor. Açıklar, zaafılar, potansiyeller tartışılmalı ki "bilimsel formlar" üzerinde konuşabilelim. Okuyucunun katkıları ufukumuzu açacaktır

PİLİ BİTMİŞ BİR EKONOMİ MODELİ

Tesadüf, bugün 24 Ocak. 1980'in yıldönümü. Simgeleşmiş bir tarih. "24 Ocak" Türkiye ekonomisine ait temel kararların artık dünya sermayesi tarafından alınacağını duyuran belgedir. Hem bir bildiri hem de bir çerçevedir.

Anlayanlara, "Bu çerçevenin içi doldurulacaktır ve bir kapitalizm modeli ortaya çıkacaktır" demek idi. Geçen 42 yılda içi dolduruldu ve ekonominin değişmeyen modeline toplum ve siyaset boyutları eklendi. (İlginçtir, 1980 başında doların 35 TL civarındaki kuru birden 70 TL yapılarak dünya sermayesinden "Aferin!" alınmıştı. 42 yıl sonra, TL işlemlerinin artık hep doların (dövizin) değerine göre ayarlanacağı bugüne geldik ki, TL işlemlerini "ekonomik kararlar" olarak da okuyabiliriz.)

24 Ocak, 1980 böylece ülkenin sermaye sınıfını da tarihi bir göreve çağırdı: "Planlama dönemi kapanacak, göreve hazır ol!" çağrısı. 1960-1980 döneminde planlama "Herkeseye kaynak var, yapabiliriz" demektir. Sermaye sınıfına müjde olan 1980 "Herkeseye kaynak yok"a geçişin başlangıcı oldu. En geniş anlamıyla.

Değer yargılarını kenara koyalım. İktisatta her tercihin, kabulün bir bedeli olur. Sermaye sınıfının bu kuvvetli tercihi ("Herkeseye kaynak yok") toplum kabul ederse bedelini öder. Ne ile? Emeğin sürekli olarak sermayeye kaynak aktaracağı süreçlerin kurulması ile. Hangi süreçler? Herhalde daha sonra konuşacağız.

Şimdilik şunu görebiliriz: Sermaye sınıfı bu sürekli aktarma sayesinde bünyesine yeni yeni katmanlar ekleyerek büyüdü. Ve toplum bu ödemeyi hiç aksatmadı. Bu ödeme ile toplumda "razi olan insan" kitleleşirken, sermaye de bunun ekonomideki izdüşümü olan "ucuz emek" sevdasını büyüttü ve kırk yıllık bir kara sevdaya dönüştürdü. Bugün berrak görünüyor, ucuz emek sermayenin üretim profiline damga vurdu.

İktisatçı Keynes şöyle yazmıştı (1936): “Pratikten gelen insanlar, yani kendilerini her türlü entelektüel etkiden arınmış sayanlar aslında pili bitmiş (“defunct”) bir iktisatçının köleleridir.” Dünya kapitalizminin (saygıdeğer bir ustanın 20. yüzyıl başlarındaki tanısı ile) “son aşama”nın da “ileri aşaması” diyebileceğimiz modeli 1970’lerin sonlarında başlamıştı. Ve 2007-8’de içinden patladı, çöktü. Pili bitmişti!

Kapitalizmin karar merkezleri Amerika’da süratle müdahale ettiler, finans sermayesini tartışılmaz öncelikle kurtarma operasyonlarına odaklandılar. Avrupa biraz gecikmeyle bunu izledi. O tarihten beri durumu sadece idare ediyorlar ve gözlerini, kulaklarını yeni bir çöküş olasılığına karşı açık tutuyorlar. Bir örtülü alarm tablosu. Aynı tarihte Türkiye ekonomisinde pili biten şey de “24 Ocak”tı. Kapitalizmin dünya modelinin bir “cüz”ü idi. (Modeli vaktiyle kutsamış olan Bayan THATCHER da zaten “Toplum diye bir şey yoktur!” dememiş miydi?)

Türkiye’nin siyaset topluluğu (“pratikten gelen insanlar”) tabloyu okuyamadı ya da okumayı göze alamadı. Üstelik 2011’de Devlet Planlama Teşkilatı siyaset topluluğunun onayı ile adı silinerek kapatıldı. Pili bitmiş model sürdürüldü. Toplumun insan açığı işsizliğin de artışıyla büyüdü. Kitlelesel olarak “razı olan” taban (ülkenin gerçek açık potansiyeli) genişledi.

1980’de başlamış, son 20 yılda ana hatları belirginleşmiş model “has kapitalizm”dir. Türkiye’ye özgü öğelerle elbette iç içedir. Dünya kapitalizmi son 30 yılda her ülkenin özgün renklerine paletinde yer veriyor. Ama, ekonomide aynı resmi yapıyor.

Meslektaşlarımız arasında ekonomi alanını izole ederek, “kapitalizm” terimini kullanmayan, kim bilir belki bir yumuşaklık (!) arayarak yaşanan modele “piyasa ekonomisi” diyenler çoğunlukta olabilir. Bununla insanı “toplum hali”nden çıkarıp, alıp piyasalar âlemine yerleştiriyoruz. Orada tanımlıyoruz. İnsana “En yüce değer piyasalardır!” dedirtiyoruz. Böylece, bir bütünün bileşenleri olan ucuz emek, işsizlik ve niteliksizleşmenin toplamından “razı olan insan” elde ediliyor.

